

Mokslas - menas - literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1972 METAI

VASARIO MENESIO 26 D. / FEBRUARY 26, 1972

PART TWO NR. 48 (8)

Šiame numery

GRAŽIOS FRAZĖS APIE KNYGINĖ BICIULYSTĘ.
 IŠLEISTOS LIETUVOS VYSKUPŲ RELIACIJOS SV. SOSTUI.
 TAUTISKUMAS NE DAIKTUOSE, O KURĖJO IŠSIREISKIMO BŪDE.
 VIENUOLIS SU VALDOVO NASTA.
 VLADO SLAITO EILERASČIAI.
 LIETUVIS ŽURNALISTAS - FOTOGRAFAS ŠIAURINĖJE AIRIJOJE.
 NEPAGRĮSTI "NAUJIENŲ" KALBINIMAI DEL LITURGINIO MALDYNO KALBOS.
 VASARIO 16-TOS MINĖJIMO CHICAGOJE KONCERTINĖ DALIS.
 NAUJI LEIDINIAI.
 SKAITYTOJŲ LAISKAI.
 KULTURINĖ KRONIKA.
 MOTERŲ GYVENIMAS.

Išleistos Lietuvos vyskupų reliacijos

DR. V. GIDZIŪNAS, O.F.M.

RELATIONES STATUS DIOECESIUM IN MAGNO DUCATU LITUANIAE. I. Dioecesis Vilmensis et Samogitiae. Pluribus adlaborantibus in unum rediit Paulus Rabikauskas, S. J. SECTIO HISTORICA Academiae Lituanae Catholicae Scientiarum Romae 1971

1. Istorinių šaltinių reikšmė

Tautos praeities gyvenimo tikrovę mes galime atkurti iš likusių to laiko šaltinių, kurie priešistoriniams laikams atvaizduoti yra senienos, iškasenos, folkloras, arba tautosaka, o istoriniams laikams oficialūs dokumentai ir neoficialūs raštai. Taigi šaltiniai yra įvairaus pobūdžio: pirmaeiliai ir antraeiliai. Pirmaeiliai yra karalių, popiežių, kunigaikščių, vyskupų ir kitų asmenų oficialūs raštai, sutartys, įsakymai, prašymai, suteiktos malonės ir potvarkiai. Antraeiliai yra kronikos, metraščiai, registrai, metrikos, prisiminimai ir panašūs. Šie raštai yra saugojami valstybiniuose, bažnytinuose ir privačiuose archyvuose. Laiko tėkmėje daugelis jų sunyksta ar karų audrosė bei gaisruose žūsta. Jiems pranykus, dingsta nežinon ir tai, kas juose užrašyta. Juk dėl šaltinių trūkumo ir Lietuvos žinomoji istorija tesiekia tik XIII šimtmetį. Iš ankstesnių laikų mus pasiekė žinių tik trupinėliai. Iš to matome, kaip svarbu saugoti ir skelbti istorinius šaltinius.

2. Privačios pastangos šaltiniams rinkti

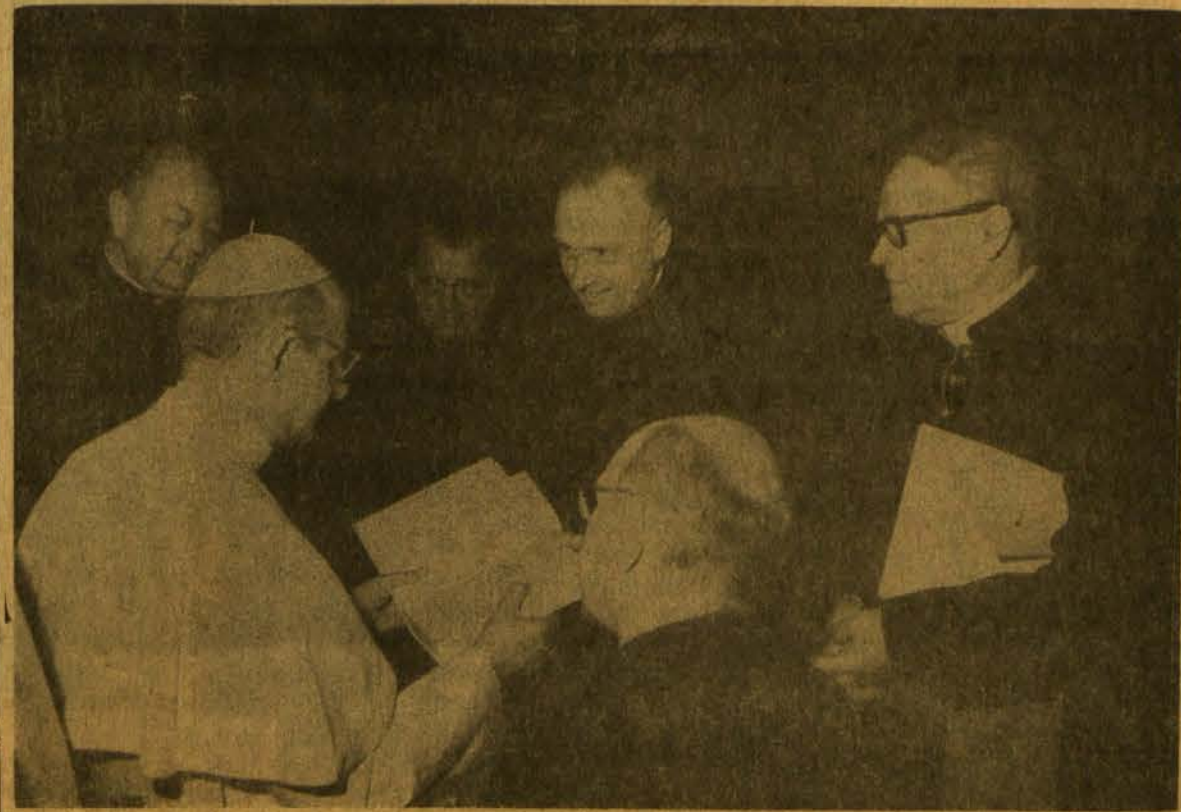
Tiek praeityje, tiek dabar, tautos nelaimės ir svietima vergija neleido mums apsaugoti, surinkti ir išleisti reikšmingus Lietuvos istorijos šaltinius. Nepriklausomybės laikotarpis buvo per trumpas paruošti tam darbui specialistus ir suorganizuoti šaltinių rinkimą ir išleidimą. Tik istorijos mokslo puoselėtojai prie savo darbų pridėdavo naujų, iki tol nežinomų, dokumentų priedus. Privačia iniciatyva prof. J. Totoraitis, MIC, ir vienas kitas lietuvis kunigas, studijuodamas Romoje, turėjo progos susipažinti su Slaptuoju Vatikano archyvu ir kitais Romos archyvais, kur slėpi daug Lietuvos istoriją liečiančios medžiagos.

Tik a. a. prof. Z. Ivinskis pasiryžo aukotis šaltinių rinkimo

o pastaruoju metu visi įšalęs.

Vis dėlto mėginti verta, kai patys rusai - bolševikai sava iniciatyva tą progą pakiša. Dabartiniai metai yra ypatingi - jie skirti knygai propaguoti. Bus rengiami tarptautiniai seminarai, vyks suvažiavimai, diskusijų sesijos. Atsivers platus forumas. Bus progų dramatiškai pasakyti tiesą ir parodyti sovietų veidmainiškumą.

Pr. V.

Lietuvių Katalikų mokslo akademijos Istorijos mokslų sekcijos nariai audiencijoje pas popiežių Paulių VI, iškeldant jam Lietuvos vyskupų reliaciją I tomą 1972 metais sausio 5 d. Iš k. į deš.: prel. dr. P. Jatulis, pop. Paulius VI, kun. dr. J. Vaišnora, MIC, kun. dr. P. Rabikauskas, kun. R. Krasauskas, prel. dr. J. Bičiūnas

darbui. Kai kiti vyko Amerikon ieškoti laimės, jis pasuko Romon knisinėtis Vatikano. Jėzuitų ir kituose archyvuose. Savo surinktos medžiagos jis ne išleido, nes tai darbas ne vieno žmogaus jėgomis, o trūko ir materialinės pagalbos jos leidimui. Bet daugelį surinktų žinių jis panaudojo savo rašomose studijose. Romoje tuo metu gyveno keli kunigai ir vienuoliai, jau baigę arba tebestudijuoją istorijos mokslus. Jie susieidavo pasikalbėti Lietuvos istorijos reikalais. Atrodo, kad tokių pasikalbėjimų metu buvo nutarta surinkti ir išleisti Lietuvos vyskupų reliacijas apie vyskupijų stovį, nes kun. R. Krasauskas Vatikano archyve nurašė Susirinkimo kongregacijos fonde at-

3. Organizuotas Romos istorikų darbas

Ši susiorganizavusi istorikų sekcija nutarė leisti istorinių šaltinių seriją, vardu *Fontes Historiae Lituaniae*, kurios pirmuoju tomu būtų Didž. Lietuvos Kunigaikštijos vyskupų reliacijos, į kurį tilptų ne tik Vilmniaus, Zemačių ir Seinų, bet ir Smolensko, Minsko, Pilteno ir Mohillovo vyskupų reliacijos. Tada reliacijų redaktorium buvo išrinktas prof. dr. P. Rabikauskas, S.J., prof. dr. Z. Ivinskis sutiko parašyti įvadą, dr. P. Jatulis apsiėmė nurašyti dar nurašytas reliacijas ir prie jų pridėtus lydimuosius raštus ir kongregacijos atsakymus, lic. R. Krasauskas sutiko paruošti

istorines vyskupijų apžvalgas ir chronologinius vyskupų sąrašus ir Vilmniaus vyskupijos reliacijoms paaiškinimus išnašose, Zemačių vyskupijos reliacijoms paaiškinimus sutikė padaryti dr. V. Gidžiūnas, OFM.

Darbas be jokio atlyginimo, tik atliekamu laiku dirbamas, ilgai užtruko, bet dabar džiaugiamės, kad pirmasis *Fontes Historiae Lituaniae* seriją pradėdas tomas - *Relationes Status Dioecesium in Magno Ducatu Lituaniae*, jau atspausdintas, kuris apima Vilmniaus ir Zemačių vyskupijų reliacijas ir sudaro 1-ją reliacijų dalį. Jis atspausdintas Romoje 1971 m. ir turi LV + 543 psl.

Čia tenka pastebėti, kad vienon knygon nebuvo įmanoma sutalpinti visų Didž. Lietuvos kunigaikštijos vyskupų reliacijų, dėl to likusios bus išleistos 2-je dalyje, kuri jau visai paruošta. Be to, redaktorius P. Rabikauskas, S.J., dabar Gregorianum universiteto Istorijos fakulteto dekanas, prof. Z. Ivinskis esant labai užimtam, parašė šio tomo įvadą, kiti savo apsiimtus darbus atliko.

Šis Lietuvos vyskupų praeities rinkinys, moderniu moksliniu metodu paruoštas, jau susilaukė gerų atsiliepimų. Pirmiausia šį mūsų istorikų darbą įvertino pop. Paulius VI, sausio 5 d. priimdamas juos specialioje audiencijoje. Susipažinęs su veikalu turiniu, Sv. Tėvas ragino tęsti šį svarbų, Lietuvos vardą garbinantį, darbą, laimino mūsų istorikus ir apdovanojo Pasaulio Taikos dieniai paminėti išleistu medaliu. Dalyko žinovas, Paulo Droulers, S.J., savo plačiame straipsnyje *Due secoli di storia lituana - Du Lietuvos istorijos amžiai L'Osservatore Romano* dienraštyje, sausio 23 d. laidoje, labai gražiai įvertino šį šaltinių rinkinį, kuris, anot P. Droulers, atidengia dviejų šimtmečių Lietuvos istorijos uždangą.

4. Vyskupų reliacijų turinys

Šis pirmasis pačių lietuvių paruoštas šaltinių rinkinys, kaip jau minėjome jo išleidimo planavime, turi bendrą istorinį įvadą, bibliografiją ir reikiamus paaiškinimus išnašose, liečiančių patį tekstą, vietų ir asmenų vardus. Prieš Vilmniaus ir Zemačių vyskupijų reliacijų tekstą duodama istorinė vyskupijų apžvalga ir chronologine tvarka paruoštas vyskupų sąrašas. Visas veikalas išleistas lotynų kalba, net ir įvadai ir paaiškinimai duodami lotyniškai, kad ir svetimų tautų istorikai galėtų juo naudotis. Istoriniai šaltiniai kritiškose laidose visuomet išleidžiami originaliose kalbose. Platesnei visuomenės šaltinių žinios jau suteikiamos istorinėse studijose. Dabar mums svarbu istorinius šaltinius paskelbti, kad jie nežūtų ir kad jais galėtų naudotis istorikai. Jų vertimus ar santraukas bus galima padaryti vėliau, kai jie bus lengviau prieinami.

Nuo seniausių laikų vyskupai turėdavo lankytis pas popiežių ir duoti jam savo ganytojavimo apyskaitą. Tie jų apsilankymai vadinosi vizitais *ad limina apos-*

Senosios Vilmniaus vyskupijos katedra. Sekant tradicija, tikima, kad Lietuvai priimant krikščionybę, pirmoji katedra čia pastatyta senosios lietuvių religijos šventame gojuje ir kaip tik toje vietoje, kur degė amžinosios ugnies židinys. Okupantai rusai - bolševikai šią istorinę lietuvių tautos šventovę dabar yra pavertę pavelkų galerija ir koncertų sala.

(Nukelta į 2 psl.)

Gražios frazės apie knygine biculystę

Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (UNESCO) 72-sius metus paskelbė Tarptautiniais knygos metais. Rezoliucijoje numatoma kuo plačiau paskleisti knygas pasaulyje, palengvinti jų įsigijimą, ypač nepasiturintiems masėms, ir tuo kovoti už taiką, žmogaus teises etc. Ta proga UNESCO užsakymu belgų dailininkas Michele Olifas suprojektavo stilizuotą knygos metų ženklą - atskleistos knygos rėmuose stovinčius, draugiškai rankomis susikabinusius du žmones.

Kiekvienas, kam rūpi kultūra, gerbūvis, taika, pritar tokiam kliniam sumanymui. Neraštingumas dar ir šiandien tebėra opi žmonijos problema. Pasaulyje dar daug tamsos ir atsilikimo. Nežūrint filmų, radijo, televizijos suklestėjimo, knyga išlieka svarbiausiu informacijos šaltiniu. Knyga auklėja, ugdo savarankų mąstymą, gaivina vaizduotę.

Bet ar tai viskas? Žinoma, kad ne. Kartais knyga tarnauja ir kitiems tikslams. Žvilgtelėkime į šiuo metų "Lit. ir Meno" 5-tą numerį. Ten, vedamoje skiltyje rašoma: "... knyga, kaip buvo, taip ir ateityje liks viena svarbiausių visuomenės nuomonės formavimo priemonių".

Štai kur šuo pakastas. Iš karto paaškėja, kuriam tikslui Sovietų Sąjungai rūpėjo pasiūlyti ir praversti UNESCO rezoliuciją: Kad dar plačiau pasaulyje pasklistų Kremliaus ideologija, kad visuose fornuose aidėtų tarybinės literatūros ir sociologijos balsas, kad visur milijoniniu tiražu būtų formuojama žmonių nuomonė. O dirva naujagimių, neišsivysčiusių tautų tarpe yra nepaprastai viliojanti. Ne informuoti, ne ugdyti savarankų mąstymą, bet pavloviškai pratinti prie komunistinių "gerio ir laisvės" trafaretų. Tai

tikslas, apie kurį svajojo ir svajoja visi bolševizmo vadai. Šypsenos ir gražios frazės apie "knyginę biculystę" mums gerai pažįstamos dar iš pirmojo bolševikmečio. Jau tada su devizu "knyga liaudžiai!" Lietuvoje kūgiais išdugo marksizmo - leninizmo raštai, o lietuviška knyga, kaip nerealus "brudas", atsidūrė rūsyje pasmerкта sudeginimui. Įdomu, kiek apytikriai anuo metu buvo nužudyta lietuviškų knygų?

Mūsų išvijos ir visų pavergtųjų tautų politiniams ir kultūriniam sluoksniams ta pačia Tarptautinių knygos metų proga vertėtų kaip tik kreiptis į UNESCO ir teirautis, kodėl Sovietų Sąjunga, būdama tarptautinių knygos metų iniciatorė, dar vis savo teritorijoje paneigia knygos laisvę? Kodėl ji neįsileidžia su politika net nieko bendro neturinčių išvijos knygų - prozos, poezijos, mokslinių veikalų, enciklopedijos? Kodėl ji draudžia savo opoziciniams rašytojams leisti knygas? O kur religinių raštų laisvė?

Iš tokių jautrių klausimų galima būtų sudaryti net geros apimties brošiūrą. Gal kas pasakys - tie dalykai Jungtinėms Tautoms neįdomūs, nes buvo keliami jau tūkstančius kartų, ir Sovietų Sąjunga jiems yra kurčia. Tai tiesa. Apie tai daug kas. Šaukte šaukė desperatiški šauksmu. Rezultatai menki. Laisvėjimo procesas lėtas,

UNESCO paskelbtųjų Tarptautinių knygos metų emblema

Tautiškumas ne daiktuose, o kūrėjo išsireiškimo būde

Lietuvių Bendruomenės dailės paroda 1972 m. New Yorke

K. ŽOROMSKIS

Prieš kurį laiką New Yorke Lietuvių Bendruomenė pasiryžo rengti lietuvių dailininkų parodas. Sumanymas geras ir pagirtinas. Gaila, kad pačioje tos minties pradžioje tų parodų rengimas buvo pakliuvęs į labai privačias rankas. Sunkoka buvo net suprasti, kodėl ir kaip šitų parodų rengimas buvo nuėjęs tokia kryptimi.

Kaip ankstesnių parodų lankytojais pastebėjo, šiemetinės vaizdas visai kitoks. Šioje parodoje jau buvo likviduotas asmeniškumas, paisant daugiau paties meno. Išvada šitokia: reiktų manyti, kad Lietuvių Bendruomenė ir ateityje tikrai neapsiriks kasmetinių parodų rengimą patikėdama New Yorke Lietuvių dailininkų sąjungai.

1972 Dailės parodos visi dailininkai, be išimties, priklauso moderniajai meno mokyklai: ir tie daiktiniai, ir tie nedaiktiniai. Tai lyg du to paties paukščio sparnai.

Daiktinių dailininkų grupę sudaro: Elskus, Ignas, Jonynas, visi trys Paškevičiai, Ramanauskaitė, Vizgirda. Nedaiktinių grupėje: Griežė, Kepalaitė, Macelytė, Urbaitytė, Viešulas ir Žoromskis. Krištolaitė artėja į daiktinę tapybą, bet dar galutinai nepasitraukusi nuo bedaiktės.

Trečią grupę lyg sudarytų meno mėgėjai. Kai kurie iš jų dar gana silpni, ir šioje parodoje turėtų nedalyvauti, bet jūry (sudaryta iš V. K. Jonyno, Igno, Kepalaitės ir Žoromskio) sutarė praleisti bent po vieną jų darbą, kaip auklėjamąją priemonę, norint parodyti, kuria kryptimi jie save galėtų bandyti. Tai darydama, jūry turėjo vieną intenciją — parodyti jų geriausią pa-

veiklą ir nusakyti jų galimą kelią.

Ju tarpe dar yra ir tokių, kurie su tuo pačiu paveikslu pasirodo jau kelintą kartą. Anie vis dėlto turėtų žinoti, kad menui sukurti yra reikalinga daug metų ilgu valandų darbo. Retkarčiais, paėmus dažų ir nesąmoningai juos patepliojus, dar labai ne daug kas tepasidaro...

Apie čia suminėtus meno mėgėjus kalbant, kažkas išsitarė, kad jie yra "meno prieauglis"... Taigi, kad toks būtų! Tikrai būtu malonu toki gausų prieauglį matyti. Tik, kada tas "prieauglis" visas apie šešiasdešimt metų amžiaus (dovanokite man), veltui jį vadiname prieaugliumi... Todėl gal be reikalo kai kurie iš jų visu piktumu pretenduoja į dailininkus. Tokios pretenzijos neparodo nei reikiamo tos srities supratimo, nei tam reikalingo išmanymo.

O, taip! Yra ir prieauglis! Sakysim: Krištolaitė, Macelytė, Ramanauskaitė, Paškevičūtė. Jos visos baigusios rimtas meno mokyklas ir jaunos. Ramanauskaitė jau net paspėjo ir rimčiau užsirekomenduoti — jau turėjo savo vienos parodą New Yorke.

Analizuojant toliau šios parodos ansambli, jį būtų galima suskirstyti į tris pagrindines generacijas. Joje nėra nei vieno atstovo iš pačios pirmosios generacijos, kuri reikškesi su parodomis pačioje šio šimtmečio pra-

Vytautas Ignas

Žvejai (medžio raižinys) Nuotrauka Vytauto Maželio

džioje. Tai Čiurlionio, Skleriaus mokiniai, subrende nepriklausomai ir Kalpoko generacija. Antroji generacija — tai būtų lyg pirmųjų šios generacijos atstovų parodoje

turime tris: Jonyną, Paškevičių, Vizgirdą. Patį branduolį šios visos parodos jau sudaro trečioji generacija, kuri subrendo svetur — išeivijoje. Šis branduolinis vienas gausiausias darbų skaičiumi ir parodos dalyviais. Tai: Elškus, Griežė, Ignas, Kepalaitė, Pacevičienė, Urbaitytė, Viešulas, Žoromskis. Formuojasi jau ir ketvirtoji generacija. Tai tie, kurie užaugo išeivijoje, kaip: Krištolaitė, Macelytė, Ramanauskaitė ir Pacevičiūtė.

Idemiausia šioje parodoje yra tai, kad, nepaisant amžiaus ir krypties įvairumo, nepaisant asmeninio braižo, visos ansambli turi kažin ką bendro, lyg ta pa-

ti širdis plaktų kiekvienoje drobėje, piešinyje ar skulptūroje... Aš trumpą akimirka į šį reiškinį žiūrėjau ir pats nustebau, kai mačiau atsakymas buvo labai greitas: — Ši paroda yra lietuvių! Ta bendra širdis, tas bendras pulsas, tas pats estetinio ritmo pojūtis, nepaisant temų ir išspildymų įvairumo. Ne japonų, ne prancūzų, bet mūsų — lietuvių! Va, čia ir užsibaigia visi ginčai, visos "neišsprendimos" problemos, kalbant apie tautinį meną.

Kada kūrėjas nuosirdžiai ir su meile savo darbui save išsako, kada jis, kaip motina save savo (Nukelta į 7 pusl.)

Tel. ofiso HE 4-8849, rez. 388-2283

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2434 West 71st Street

Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet. antr. penkt. 1-5. treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS

2709 West 51st Street

TEL. GR 8-2400

Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Res. 725-4477 Res. PR 8-898

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURG

SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS

HAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. GI 8-0878

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsileipta, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street

Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220

Namų — rezid. — Prospect 6-9061
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA

VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street

Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Res. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 West 63rd Street

VAL. kaadlen nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kaadlen 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

DR. ALG. KAVALIONAS
VIDAUS LIŲ IR KRAUJO
SPECIALYBĖ

5540 South Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą

Skambinti — 585-2525

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-1159

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1443 So. 50th Avenue, Cicero

Kaadlen 1-2 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį ir šeštadienį 12 iki 4 popiet.

Tel. RELiance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3925 West 59th Street

Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštad. 12-3 val. p. p. ir trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURG

KŪDIRIŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTĖ

MEDICAL BUILDING

7156 South Western Avenue

Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telef. HE 7-1168

Res. tel. 229-2919

Perskaite "Draugą", duokite kitiems pasiskaityti

IŠLEISTOS LIETUVOS VYSKUPŲ RELIACIJOS ŠV. SOSTUI

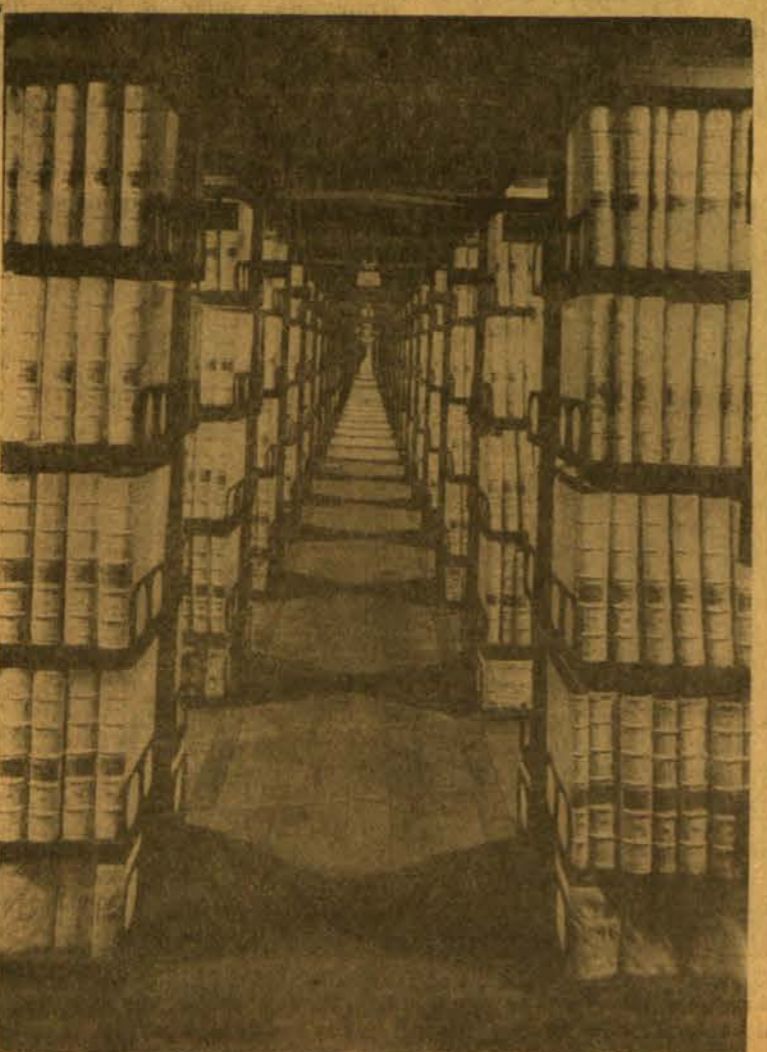
(Atkelta iš 1 pal.)

tolorum. Pop. Sikstas V 1585 m. Romam Pontifex konstitucija visiems vyskupijoms valdantiems vyskupams įsakė nustatyti laiką atvykti pas popiežius ir raštu įteikti išsamų pranešimą apie savo veiklą ir vyskupijos dvasinį ir materialinį stovį. Tokį vizitą pas popiežius Lietuvos vyskupa turėjo daryti kas ketvirtį metį. Jei patys negalėdavo atvykti Romon ar būdavo sutrukdyti, tai galėdavo padaryti per prokuratorius, dėl to daugelis Vilniaus ir Žemaičių vyskupų vizitų ad limina buvo atlikti per prokuratorius, kurie įteikdavo ir vyskupų paruoštas reliacijas.

Lenkijos ir Lietuvos vyskupa, teisindamiesi dideliu nuotoliu nuo Romos, prašė nuo vizitų ad limina būti atleidižiami, bet, kai nebuvo atleisti, juos prajo daryti labai pavėluotai. Pirmasis Vilniaus vyskupo vizitas ad limina, kaip iš reliacijos matyti, buvo padarytas 1605 m., o Žemaičių net 1625. Nors Lietuvos vyskupa ir turėjo kas ketvirtį metį vykdyti ad limina ir pristatyti kruopščiai paruoštus apie savo vyskupijas pranešimus, bet jie dėl senatvės, neramių laikų ir tolimos kelionės vykdavo labai nereguliariai. Tai parodo ir tokių vizitų metu įteiktos, šiame rinkinyje išleistos, jų reliacijos, kurių Vilniaus vyskupa yra parašė 17, o Žemaičių tik 14.

Šiose reliacijose vyskupa pirmiausia turėjo aprašyti savo katedrą, kapitulą, kūrijos sąstatą, vyskupijos dydį, kiek joje kunigų ir tikinčiųjų, vienuolių ir vėnuolių, kiek joje de-

kanatų ir parapijų, kiek bažnyčių ir koplyčių, kiek yra kunigų seminarijų, pradžių ir aukštesniųjų mokyklų ir koks jose auklėjimas. Kaip buvo atliekamos pamaldos, sakomi pamokslai, mokomas katekizmas, katedroje ir parapijų bažnyčiose. Turėjo aprašyti ir dvasinį kunigų, vienuolių ir tikinčiųjų stovį.

Vatikane archyvo dopestas

ar jie uolūs savo pareigose, ar tikintieji priima sakramentus, ar nėra atšalę ir apsilėdę.

Lietuvos vyskupa, atsakydami į šiuos klausimus, pateikia labai daug naudingų žinių, liečiančių ne tik Bažnyčios ir kultūros sritis, bet ir politinės istorijos reikalus. Jie mini protestantizmo įsigalėjimą Lietuvoje, bažnyčių atėmimą ir atgavimą. Aprašo kovas su protestantais ir didikų grįžimą į Katalikų Bažnyčią. Aprašo politinius įvykius: švedų ir maskviečių invazijas ir vidines nesantaikas. An-

tai Žemaičių vysk. Lapačinskis skundžiasi, kad jo vyskupijos didikai niekina tėvų kalbą, nes, kai pradedami sakyti pamokslai lietuviškai, jie išsena iš bažnyčios. Kartais aprašomi net pasiskirti asmenys, dvasininkai, vienuoliai, bažnyčių fundatoriai, vietovės ir kas jose žymesnio įvyko

Is šio trumpo aprašymo aišku, kaip didelės vertės yra šios šaltinių rinkinys Lietuvos istorijai. Dėl to šia knyga reikia įsigyti visiems istorikams ir istorijos mėgėjams, kunigams ir visoms lietuvių bibliotekoms, o labiausiai įpiršti ją didesnių miestų, kolegijų ir universitetų bibliotekoms, kad ji būtų prieinama studentams ir istorikams svetimtaučiams, kurie domisi Lietuva ir jos istorija ir rašo disertacijas ar studijas. Jos kaina kietais viršeliais 15 dol., o be kiety viršelių tik 12 dol. Ji galima gauti šio straipsnio gale nurodytu adresu.

5. Toliausiemis darbams reikia mecenatų

Šiuo pirmuoju Lietuvos istorijos šaltinių tomo išleidimu istorijos mokslų sekcija Romoje nesitenkina. Ji jau yra paruošusi net kelis naujus tomus. Pirmiausia jau yra paruošta 2-ji dalis Didž. Lietuvos Kunigalkštijos vyskupų reliacijų. Toliau yra paruošti 2 tomai Lietuvos vyskupų procesų ir 2 tomai Žemaičių vyskupijos kodekso, kuriame atsispindi ne tik Žemaičių vyskupijos bažnytinis gyvenimas, bet ir kiekvieno bažnytkaimio ar miestelio kūrimasis ir gyvenimas amžių bėgyje. Šiems šaltiniams tomams išleisti dabar ieškoma mecenatų.

Taip pat pravartu priminti, kad šį vertingą darbą mūsų istorikai dirba be atlyginimo, o

kai kurių gyvenimo ir pragyvenimo sąlygos yra labai skurdžios. Dabar reikia remti šių istorikų darbus, nes po 10 m. jau gali būti per vėlu. Vienas šios sekcijos narys, prof. Z. Ivinskis jau iškelia amžiną bėn, kas gali užtikrinti, kad per kelnerius metus jo nepasaks ir kiti. Kas norėtų jų darbą paremti, ar bent vieną jų paruoštų šaltinių tomą išleisti, teisiškai į Lietuvos katalikų mokslo akademijos reikalų vedėja šiuo adresu: Rev. R. Krausukas, Via Antonello de Messina 36, 00147 Roma, Italy. Pas jį galima užsisakyti ir čia aprašytą Lietuvos vyskupų reliacijas ir kitus šios akademijos leidinius, kurių yra nemaža išleidusi.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIU, AUSU, NOSIES IR GERKLES LIGOS
PRITAIKO AKINIUS

2858 West 63rd Street

Val. kaadlen 10-12 val. ir 7-9 v vak. Šeštadieniais 10-1 val. Trečiad. uždaryta. Licencija priimami susitarus

Ofiso telefonas: PR 8-3220

Res. telef. WALbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683

DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6444

Pirma ligonius pagal susitarimą, jei neatsileipta, skambinti 374-5012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGŲ

2801 West 63rd Street

Kampus 63-šios ir Californijos Valandos pagal susitarimą: Pirmad., antrad., ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro. Šeštad. nuo 2 iki 2:30 val. Trečiad. ir penktad. uždaryta

Ofiso telef. 476-4042

Rezid. tel. WALbrook 5-8048

DR. C. K. BOBELIS
DR. B. B. SEITON
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ
CHIRURGIJA

Tel. 695-0533

FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street

Resis 58 — Elgin, Illinois

Vienuolis su valdovo našta

Mindaugo sūnaus Vaišvilko tragedija J. Kraliausko romane

Juozas Kraliauskas, VAIŠVILKAS. Romanas. Chicago, 1971. Lietuviškos Knygos klubo leidinys, 284 psl., kaina \$4.50, gaunamas „Drauge“.

Salia šių dienų išdailintos, bet stilistiškai gana vienodos beletristikos naujasis Juozo Kraliausko romanas „Vaišvilkas“ atrodo neįprastai kitiškas. Skaitai ir stebiesi stiliaus lankstumu ir turinio dinamika. Jau ankstyvesnėse knygose „Titnago ugnis“ ir „Mindaugo nužudymas“ išryškėjo J. Kraliausko sugebėjimas individualiu braižu atkurti lietuvių senovę. Vartodamas archaišką leksiką, jis giliai skverbiasi aprašomom epochom. Atgyja vardai, vietovardžiai, senoji religija, papročiai, buities detalės. Susidaro ekspresyvus praeities audinys. Reiklūs, lakoniški dialogai suteikia tekstui papildomos gyvybės.

Pastarajame romane išskyla komplikuota valdovo — vienuolio — šventojo asmenybė. Istorinis Vaišvilkas niekad nebuvo pakankamai išryškintas, nes valdė vos trejus metus. Apie jį šaltinių nedaug, ir tie patys migloti. J. Kraliausko Vaišvilkas rodomas visoje tragiškoje didybėje — sukurtas ne iš romantiško vaško, bet iš žmogiško molio, drėkinamo andienyškio gyvenimo sopuliu ir syvu.

„Nedovanosiu žudikams! Nedo-va-no-siu“, karštai prieš Dievą prisiekia Vaišvilkas, trokšdamas atkeršyti tėvo Mindaugo ir brolių užmušėjams: Treniotai, Daumantui, Zadyvilui, Sukseii. Bet vėliau, įvykęs keršto dalį, jau klijėdamas, sau priekaištaujama: „Aš padegiau Deltuva. Tai padegiau pats save. Nuo keršto ir neapykantos prisimetė auglys, pūliais tvinstavotis...“ Suprantama, joks valdovas, juo labiau viduramžių, negalėjo valdyti, persekiojamas sąžinės balso. „Tik kieta ranka teįmano gerai valdyti“, prisipažįsta Vaišvilkas. Ji skaldo prieštarumai. Jo kiek-

vienu aktyvų žingsnį užlieja savigraužos banga.

Rašant romaną pirmuoju asmeniu (naujoviškai vadinamu minčių srautu), nelengva išlaikyti pusiausvyrą tarp fabulos dėstyimo ir psichologinės introspekcijos. Istoriniam romanui itin svarbu, kad įvykiai nebūtų nustumti į miglotą užnugarį. Istorinis charakteris ne tik mąsto, prisimena, medituoja, atgailauja, bet veikdamas dalyvauja epichoje. Tokia pusiausvyrą J. Kraliausko romane palyginti gerai išlaikyta. Pasakojimo eiga alsuoja gyvenimu. Vaišvilko savianalizėje atsispindi anuometinė politika, socialinis — religinis gyvenimas, jo asmeninė biografija. Atsiskleidžia ir kiti charakteriai: atsargus, lėtas Traidenis, fanatiškas Zadvilas, Medūnas, Lizdeika, nepalenkiamas Buškus, pragaro išpera Levas Danilovičius, Gaudimantė, Ringailė, tėvas Mindaugas, dievobaiminga stačiatikė motina, Kirilas...

Knyga daro vieningo kūrinio įspūdį. Vaišvilko pavaizdavimą autorius koncentruoja keliuose epizoduose, kuriuos jungia pagrindinis leitmotyvas — vienuolio ir valdovo savybių dvikova. Turinio sąranga kaip smulki koncerte — pagrindinė melodija solistas virtuosiškai atlieka įvairiu tempu, visokiais būdais: vienas, tai su kito instrumento talka, tai susiliedamas su visu orkestru — gyvenimu. Pradžioje suskamba ryžtingas baumės žygis į Lietuvą. Girdisi žygininkų dainos, žaidimai, valiaivimai. Girisio vaidai. Tada pergale prieš Daumantą, sklidina senovės mūšio detalii. Viešnagė Vilniuje. Puota Kernavėje. Meilė Gaudimantėi. Bandymai išmintingai, tauriai valdyti kraštą. Rūpestis varguoliais ir laukininkais. Čia išryškėja, mūsų akimis žiūrint, perdėm demokratiškas, huma-

nistinis Vaišvilko būdas. Ji vis kamuoja keršto troškimas, o taip pat asmeninė kaltė Ringailei, kurios negalėjęs vesti dėl luomų skirtingumo. Ji mirė, pagimdžiusi sūnų Lizdeiką. Meilės motyvai pinami keliomis lyriškomis eilėmis, o Gaudimantės fragmentai — švelnių žodžių asociacijos — „langeliai, paukštukai, akutės... bangėlės, tulpės, egulutės“.

Vaišvilko valdoviškoji styga trūksta po Buškaus pilies Deltuvos sunaikinimo. Jis pasijunta svetimas pagoniškoje aplinkoje. Jaučiasi kaip eketė su aplinkui trūkinėjančiu ledu. Visiška sužluga, sūniui Lizdekai padegus tėvo ir brolių atminimui statoma Trijų Kankinių cerkvė. Jo vilts apkrūštyti Lietuvą subyra. O prievarta krikščyti jis nenori. Telieta tik grįžti vienuolijon ir tuo būdu tūsteti anksčiau duotą pažadą.

Ypatinga duoklė romane atiduodama senajai lietuvių religijai: gamtiškai, tyrai, teisingai. Nuostabių apeigų akivaizdoje tiesiog norisi klausyti: kurių galų pravoslavija skverbiasi į Lietuvą? Savaiame suprantama, stačiatikių antplūdis itin negalėjo pakelti anuometiniai pagonys. Lietuviai kratėsi svetimo tikėjimo kaip ligos. Žemynos ir Dundulio labintojams, šventadaviams, žaltonių, vardininkams ir kitiems senolių tikybės gynėjams kryžius reišė smurta.

„Neužsukau nė į vieną alką, apgobta ažuolu, uosiu ir liepu. Vengiau žynių; užkietėję senoviniai, kaip akmeniniai kirviai. Jie savo kala be atodairos. Kur alką, ten ir žaltonus, ir tolyžiniai, akmenys su rupūžių ar gyvačių žauklais“. Tokia Vaišvilko rodėsi anuometinė pagonybė. Nenugalima. Knygoje parodoma ir jos dvasinė reikšmė. Kai kurie namų objektai — židinis, skobnis, ugnelė — buvo šventi. Visa tai, kuo lietuvis gyvybiškai naudojosi, kas

Juozas Kraliauskas

ji supo, globojo, saugojo nuo pavojų, priklausė jo tikėjimo sferai. Todėl giria tampa svarbiu romano elementu. Ji kažkaip organiška susilieja su epochos atmosfera ir vaizduojamais charakteriais, ypač su Vaišvilko prisiminimais, žygiais, kelionėmis.

Įdomiai aprašomi papročiai. Šauksmas į Dievarikį prieš mūšį. Gydyto būdai — aguonomis ir kanapių žiedais žynys Nirva slopino sužeisto Traidenio skausmus. Čia ir Lizdeikos šventa priešai pagonybei — isidėjo žiupsnelį žemės burnon ir nurijo. Vaišvilku patiesiamas gultas iš ajerų, kad blusos nelįstų. Taip pat ir lietuvių žygū daina: „Per Vilniaus dimstį dimstėlė / vyno upeilis teka, / Už Vilniaus dimsties dimstelės, / saulė mėnulis rieda.“ Čia taipgi raiškiai piešiami varguolių ir laukininkų gyvenimo paveiksai.

Be abejo, didžiausias J. Kraliausko poetiškos prozos pliusas — kaip organiška įsilieja į bendrą situacijų bei minčių srovę. Gausu patrauklių posakių: diena pasitaike bizna; mudu kaip akmuo ir geležis; nenuvysi virvės iš smėlio; ant žemės sėdi, o bijai nukristi; dievams ir senoliams liksiu ištikimas, kaip alkos akmuo; eiki

trimpop, kad ji gonyt...

Zinoma, žodynų dosnumas kartais veda pavojun. Lengva prarasti saiką ir pasiduoti nūdien prozoje įsigalėjusiai „dailinimo“ arba ypatingu žodžių ieškojimo manierai. Pasitaiko, kad ir „Vaišvilko“ autorius, išmylejęs į skambius veiksmažodžius ar ritmingas sinonimų vjrtines, ima gražinti tekstą. Tokie sakiniai, kaip „lep-sėjau, burbuliauvau, uždavinėjau tėvui širdį“; „giliu ikvėpiu ir svaigtelėjau nuo vėjoko, kvaistelėjau nuo saldūninio šviežumo“; „toli leidžiasi saulė. Iš lėto, pamažėl, pamažu“, tegu ir lyriškai gražūs, per dažnai vartojami nedaro įspūdžio. Tas pats su vietovardžių ir vardu sąrašais (pavyzdžiui — 60 p.).

Kaip jau minėta, maždaug visas knygos turinys pajungtas Vaišvilko valdovo ir Vaišvilko vienuolio Elizėjaus kontrastui pa-vaizduoti. Dvasinis skilimas akcentuojamas dažnai, atvirai. Ir tik dėl to dažnumo ir nuogo atvirumo vidinis konfliktas praranda įtaigumą. Per daug jau aiškiai Vaišvilkas postringauja apie savo padėties dvilypumą. „Prieštarūngumas skelia mane. Prieštarūngumas persekioja“. Arba: „Esu skaudžiai dvilypis. Mano viena ranka — valdovo, antroji — bazilijono“. Arba: „Manyje vienuolis priešinasi valdovui“.

Kai viskas taip aiškiai išsakoma, nedaug telieta skaitytojo samonei ir vaizduotei. Monologas pasidar beveik neįdomus. Kas būtų, jei Sekspyras savo herojų dvasines išpažintis būtų išsakęs panašiu aritmetišku tikslumu? Deja, mūsų džiaugsmui, Sekspyras personažų monologai, šalia palyginti lengvai įvelgiamų tiesu, kaupia ir paslaptis gelmes. Ju aiškiniamui aukojamos ilgos valandos, rašomos studijos, knygos.

Šitie maži nuklydimai nesumenkina J. Kraliausko romano, jo nauda visokeriopa: dramatiškai išryškinta neeilinė lietuvių istorijos asmenybė, atverta tikrai gva viduramžių Lietuvos (1264-1267) panorama; sukurtas kalbiškai turūningas, dinamiškas tekstas. Kai kurias vietas norisi pakartotinai perskaityti, pavyzdžiui apie kelionę: „Kelionė — tai atgaila ir apivalymas. Išvykdamas vis ko nors negero atsikratai. Kur nors nukrūkstai, ir ten ką nors gydančio

Vladas Šlaitas

JEI NETIKĖCIAU

Jei netikėčiau į šviesią, lietuvišką ateitį, būčiau seniai jau metęs rašyti eilėrašius. Bet aš rašau ir rašau. Ir rašau tik lietuviškai, nes ir Dievas mane supranta tiktai lietuviškai.

PASKUTINIAI POSMAI

Jisai nei pats nežinojo, nei jo artimieji neįtarė, kad tai buvo jo patys paskutiniai poezijos posmai. Kaip paskutinis gaudiusis rudens spindulys, taip jisai pasirodė ir dingo, idant niekad daugiau jau tarp mūsų nepasirodytu. Toks buvo jo, kaip poeto, likimas, ir toks buvo jo, kaip dangaus žiburėlio, likimas. Pasirodė ir dingo, pasirodė ir dingo, ir paliko tik netvarkingai išmėtyti užrašai. Ko yra vertas vieno poeto gyvenimas? Nedaugiau, negu vienišo paukščio apsisukimas, ir tačiau tasai vienas gaudiusis apsisukimas pasilieka dangų, tartum saulė, dangaus atminimuose.

KAREIVISKI BATAI

Didelė nuodėmė yra skriausti silpnesnį, surišti jį virvėmis, užrišti burną ir spardyti geležies viūnimis pakauštytais rusų kareivio batais; didelė nuodėmė ir didelė ateisybė, kuri šaukiasi dangaus keršto (aš kalbu apie Simą Kudirką). Ne rusų tautai rašau šiuos žodžius, nes Rusijoj niekas neskaityt mano eilėraščių; aš juos rašau tiktai tau, mano skriaudžiamas broli, ir tau, mano skriaudžiama sese, idant tu niekad nepasiduotum nusiminimui, nes Dievui nėra nieko nežinoma, nes Dievui nėra nieko negalima, nes ir mūsų galvos plaukai, kaip Jis pats yra saukės, yra visi suskaityti.

randi. Atsiplešęs nuo kokios nors kasdieninės žaidos ar vietos, pažvelgi atsigręžęs iš tolo. Kitaip imta atrodyti tai, kas tave vargina. Kelionėje gali net ir suvis atsikratyti rūpesčio, kuris kasdien kankino.“

Taip medituoja, valdovo našta nusimetęs, vienuolis Elizėjus, buvęs Vaišvilkas.

Tarp ramybės ir šūvių

Šiandieniniai įspūdžiai iš Šiaurinės Airijos rašte ir nuotraukose

JONAS DOVYDĖNAS

Pirma karta

Mano draugas žurnalistas Dennis Ginosi guli ant įdubusios lovos ir pučia dūmus į lubas pro savo juodus ūsus. Iš Dublino traukiniu pasiekę Belfastą, mes ištaisėm į pirmą parankų pensioną, netoli Karalienės Universiteto, Girdėjom — ten saugiausia.

“O. K., ką dabar?” Dennis klausia. Aš žiūriu pro langą ir mano dėmesį patraukia išmuštas jo stiklo kampas. Už lango, kitoj pusėj gatvės, matyti faniera užkaltas krautuvės priešakys. Žmonės vaikščioja šaligatviu ir dėmesio į nieką nekreipia, lepinasi šilta rudenio popietės saule.

Mūsų kambarys mažas, patogus tik pernaktoti. Bet mus traukia gatvė. Einam pasi-vaikščioti, gal rasim ir barą, alaus išgersim. Traukiam į pakalnę ir nežinom ką manyti: viskas nauja, viskas žvilga dar mums neišvaizduojama prasme. Per daug įspūdžių. Miesto centras pilnas žmonių, krautuvės užvers tos. Bet netrukus mūsų akis patraukia išdaužyti langai, durys naujai įdėtos, užrašai “Business as Usual”, švieži dažai — visur praktiškas ir paprastas kliūčių pašalinimas.

Kiti pastatai, tie, kurie visiškai sunaikinti, išdege, juodi, stovi negyvi. Antram aukšte, persivėręs per langą guli pajudęs manikenas. Šaligatvis virve apsuktas, darbininkai krauna sudaužytus baldus į sunkvežimį.

mas eilė, su Bren kulkosvaizdžiu, nusuktu žemyn, pamažu eina per srovę skubančių žmonių, kurie jo net nepastebi. Jo akys nukreiptos aukštyn, ieško įtartinio judesio už nešvarių trečio ir ketvirto aukšto langų. Paskui jį, dešimties metrų tarpe, seka jaunas kareivis su radiju ir kalba į mažą, ranka pridengtą, mikrofoną. Atrodo, lyg kalbėtų su savim. Aš darau šio vaizdo nuotraukas, bet jie į mane nekreipia dėmesio.

Prieinu prie spygliuotos tvoros barjero, pakabinto tarp stulpų, įbestų į vidurį gatvės ir šaligatvio. Prieš barjerą, per visą gatvės plotį, supiltas asfalto kaupas, gal aštuonių inčų aukštumo. Mašinos per šitą kaupą turi atsargiai, lėtai važiuoti, kitaip ratai pasiektų spyruokles, ir kaupas gali išmušti motorą ar

transmisiją. Už dvidešimt metrų barjeras pakartotas. Šaligatvis tarp vielų užkrautas smėlio maišais, už maišų stovi aukšta vielinė tvora, už tvoros — policijos būstinė. Jos visos fasadas užtrauktas vieliniu tinklu, kad atmuštų atgal į metėją jo sviestas bombas ar akmenis. Prieš duris sukrauta tvirtovė iš smėlio maišų, ant jų dar užtraukta skarda. Per plyšį matyti storas, sunkaus kulkosvaizdžio vamzdis. Aš čia padarau keletą nuotraukų, juk tai visai karo vaizdas.

Is kažkur atsiranda policininkas. Ant mėlynos uniformos jis užsivilkęs žalius, amerikiečių kariuomenės šarvus. Pats be ginklo. Jis mandagiai mūsų prašo, kad jį sektume. Ir einame su juo policijos būstinėn. “Kam tas aparatas? Is kur jūs? Prašau iškraukite savo krog-

šį ant stalo”. Prisistato ir jaunas karininkas, leitenantas, tikrina mūsų dokumentus. Aš turiu tokias fotografijas prieš užpuolimus. Mes į kiekvieną smulkmeną turim atkreipti dėmesį, jiems irgi patinka smulkmenos, kaip tikrai kariuomenel”. Leitenantas kalba apie IRA, kaip apie priešą, kuriam tačiau neturi blogų jausmų. Mes dar pasikalbām, policininkas, smulkiai iškrates mano aparatų krepšį, atsargiai viską sudeda atgal ir palydi mus gatvėn.

“Matai, Denni, visa bėda, kad tu panašus (Nukelta į 4 pusl.)

TARP RAMYBĖS IR ŠŪVIŲ

(Atkelta iš 3 pusl.)

„bulgara, o aš — airi.“ „No we ain't the clean cut type“, atsako Dennis.

Dar nueiname vieną bloką. Viskas atrodo normalu. Žmonės išeina iš krautuvių, pirkiniais nešini, laukia eilėse autobusų, kavinės pilnos studentų, barai užia. Šią iliuziją mes galime čia pasilaikyti, kol vėl pravažiuoja žalias land-roveris su iškištais šautuvais.

IRA bombos

Netoli vidurio miesto Belfast'e stovi naujas, aukštas, ištaigingas viešbutis „Belfast Europa“ — simbolis protestantų aukštesnio lygio negu katalikų. Ši viešbutį IRA nutarė pašalinti, susprogdinti, mažų mažiausiai kiek nors atvirai sužalot. Kaip mums papasakojo britų kariuomenės atstovai, IRA šiam svarbiam ir pavojingam tikslui panaudojo savo geriausius meistrus. Šie iš savo pusės, tur būt, nutarė darbą pajauvinti. Kadangi Belfast'e britai laikė savo bombų meistrus, IRA nutarė su jais, taip sakant, savaip bendradarbiauti.

Vieną dieną du vyrai, visiems matant, įėjo į viešbučio priėmimą ir paliko prie liftų didelę dėžę. Ištraukę iš po rūbų automatų, jie liepė visiems nejudėti ir pranešė, kad už dvidešimt minučių ta dėžė sprogs. Ir patys išėjo. Hotelis buvo ištuštintas, kareivių apsuptas, o dėžė apkrauta smėlio maišais.

Praėjo dešimt minučių, praėjo ir valanda — bomba nesprogo. Karininkai gerai dėžę apžiūrėjo, net rentgeno spinduliais peršvietė... Ir po keturių valandų pranešė, kad bomba nuginkluota ir dėžės viršus atluotas, panaudojant mažą gabalą sprogstamosios medžiagos. Reiškia, bomba buvo atplėšta sprogdimu. Laikraščiai, aprašydami šį atsitikimą, davė suprasti, kad IRA prastą bombą pagamino.

Pasitaikius progai pakalbėti su vienu britų karininku, aš jo paklausiau, kaip galima nuginkluoti bombą su sprogstamąja medžiaga ir pačios bombos nesusprogdinti. Kapitonas nusišypsojo ir atsakė: „Lengva, jeigu ta bomba pilna smėlio.“

Reiškia, IRA norėjo britų kariuomenės uodegą trukdėti, sausiai pranešti britų meistrams, kad jie nėra vieninteliai šių reikalų išminčiai.

Po poros dienų aš ir Dennis, grįždami į savo kambarį, pamatė, kad Belfast-Europa vėl ištuštintas, vėl kareivių apsuptas. Viskas taip pat atsitiko kaip anksčiau, tik šį kartą bomba užtikrintai pilna dinamito. Vėl prasidėjo jautrus darbas su smėlio maišais, rentgeno spindulių peršvietimu. Šis modelis neturi laikrodžio, reiškia bomba sprogs tik tada, kada bus paliesta.

Stoviu šaligatvyje su keturiais kitais fotografais. Visi laukiame. Laukiam ir žinom, kad būtų įdomiau matyti sprogimą, negu vėl išnėsimą dėžės pro stiklines duris.

Po keturių valandų kareiviai sujuda, sunkvežimis privažiuoja prie durų, ir viskas galų gale laimingai baigiasi. Viešbučio svečiai su karininkais vėl sugrįžta ir, nuėję į barą, atidaro šampano bonkas ir užgeria į Belfast-Europa sveikata.

Man būnant Belfast'e, IRA dar daug kartų bandė šį viešbutį susprogdinti, bet jiems vis nepasisekė. Daugelis kitų pastatų išlėkė į orą, bet Belfast Europa išsilaikė.

The Bee Hive

Paliekám Belfasto centrą. Gatvės ištuštėja. Kiekvienam bloke vienas ar du sugriauti pastatai. Kai kurie jau sustumti į didelę krūvą plytų, kiti užkalti, vienas, neseniai susprogdintas, stovi be priešakinės sienos, lyg tuščia dėžė, margai išpopieruotu viduriu. Plytos, tinkas, lentų gabalai užgrozdę visą šaligatvį. Aplenkiamo šaligatvį ir einam jau nušluota gatve. Šio miesto daly — Grovesnor Road — vienoj pusėj protestantai, kitoj katalikai. Tamsiai žali Land - Roveriai važinėja šiuo keliu, gaudami kulku iš abiejų pusių. Pirmiau — daugiau iš protestantų pusės, dabar — iš katalikų. Einame pagal sieną, prisimindami seniai matytus karo filmus. Pasiiekiam Falls Road ir sukam į kairę, prieinam Viktorija ligoinė. Žmonių daugiau, ir mašinų judėjimas didesnis, mažiau išdažytų gatvės šviesų. Jau tamsu, kai mes prieinam prie mums nurodyto baro. Tai didelis, rudas pastatas greta parko. Nuo jo prasideda tirstai apstatyta miesto gatvė.

Viduj baras pilnas dūmu, triukšmo ir vyrų darbiniais rūbais. Mums įėjus, triukšmas, rodos, porai sekundžių nutilo, visų akys nukrypo į mus, bet greitai baras ir vėl sužė lyg bičių avily.

Po trečio alaus, ištraukėm į šneką su dviem broliais katalikais ir dar trečiu vyru. Šneka tuojau nukrypo politiniams takais. Aš klausinėju, man viskas nauja, pirmą kartą girdima. Praslenka valanda, dvj. Henry yra gabus kalbėtojas. Jis man smulkiai ir sudėtingai dėsto savo nuomonę, nesikartodamas, kalba blaiviai ir nuosekliai apie paprastus žmones, apie išardytą gyvenimą, apie troškimą išmest politikierius...

„Aš nesutinku su IRA, bet nesipriešinu. Jie sudaro spaudimą, kuris turės atgarsį Anglijoje. Aš nenoriu, kad protestantai būtų išvairyti, bet valdžią reikėjo seniai pakeisti. Stormontas Šiaurės Airiją valdo 50 metų. Ir nuo pat pradžios buvo nusistatyta prieš katalikus. Orangiečiai su mumis niekada nesiskaitė, nors daugelis paprastų žmonių vienas su kitu sugyveno. Man religija čia nesvarbu, aš gyvenau maišytam kvartale, dirbu su protestantais ir katalikais, mano vaikai su jų vaikais žaidžia. Aš tik negaliu pakęsti protestantų politikos. Jie Airiją išnaudojo ir vis dar nenori liautis.“

Duryš plačiai atsidaro. Įeina kareivis su šautuvu, iškeltu į lubas, ir garsiai sako: „Mums telefonu buvo pranešta, kad už sep-

tynių minučių šitame pastate sprogs bomba. Prašau visus eiti laukan!“ Mes greitai išgeriam likusį alų, nusiperkam dar po butelį ir sekam išeinančius. Gatvėje stovi trys šarvuotos mašinos, kareiviai išsirikiavę butų duryse su šautuvais, kiti klūpo už medžių ar telefo-

NEPAGRISTI „NAUJIENŲ“ KALVINIMAI

JONAS AISTIS

Mūsų literatūros kritika, kuri dažniausiai reiškiasi recenzijų forma, turi tą ypatybę, kad ji labai dažnai nesiima veikalo aiškinti ir padaryti jį suprantamą skaitytojui, bet visą išmonę ir pastangas sukaupia kaip savo paties nusimanytu blykstelti: ana va, koks rašytojas ir jojo kūrinys menkas ir skurdus, o pažiūrėkite į mane, kaip aš sugebu ir moku rašyti jojo kūrinį į miltus sumalti. Dėl tos priežasties mūsų kritika yra dažnai negatyvi, nors ji nešasi kovojanti prieš nuosmūki.

Tikras kritikas sielojasi literatūros puoselėjimu, o ne autoglorifikacija. Pseudo ar mėgėjas kritikas už savęs nieko nemato, neieško priežasčių, net argumentų, bet kerta iš peties, kibdamas prie žodžio, kurio gerai neįsiskaitė ir nesuprato.

Kritikai turėtų būti ypatingai atsargūs su jaunimu. Nedaug jo su humanitariniais palinkimais čia turime. Reikėtų juos paskatinti ir padrauginti.

Tos mintys man kilo, paskaičius Vasario šešioliktosios dienos „Naujienu“ vedamąjį, pavadintą „Svajojame ir dainuojame“, skirtą „Lietuvių poezija išeivijoje 1945—1971“ antologijai.

Sunku pasakyti, ar vedamasis ta antologija džiaugiasi ar boudisi, bet iš visko matyti, kad jam lietuvių poezija išeivijoje ir tėvynėje yra nežinoma ir neprieinama.

Nežinia kuriais sumetimais visas vedamojo svoris nukreiptas į antologijos įvado autorę Viktoriją Skrupskelytę; kimba prie žodžių, kurių, aiškiai matyti, nepajėgia suprasti.

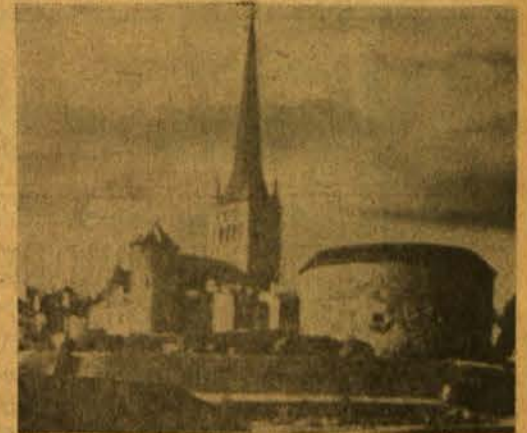
Prisipažinsiu, kad antologija manęs dar nepasiekė, ir aš negaliu kol kas ginti viso įvado, dėl to ribosiuos tikrai ta ištrauka, kuri liečia mano poeziją ir buvo paskelbta š. m. vasario 12 d. „Draugo“ kultūros priede. Ypač, kad didesnę kaltinimų dalį vedamasis skiria kaip tikrai mano poezijos aiškinimams.

Viktorija Skrupskelytė ne pirmu kartu užsirekomenduoja, kaip nauja ir didžiai pajėgi bei geros mokyklos literatūros tyrinėtoja. Mano poezija ji atskleidžia visai iš naujos pusės, ir man iš tikrųjų buvo miela skaityti jos aiškinimus, nes dar niekas iki šiol nėra taip toli nuėjęs į mano poezijos esmę. Ir ji yra to pasie-

no stulpų. Kareivis „heroldas“ stovi prie durų, net atsisakydamas jam pasiūlytu buteliu alaus. Visi gėrikai gražiai, linksmai išvirsta į drėgną vakarą, rodos, lyg atsikvėpti. Visi gyvai kalba, ir kalba tęsiasi be pertraukos. Stovim dešimties metrų atstume nuo Bee Hive durų ir, gurkšnodami iš butelių alų, laukiame: kas bus? Kiti nusišuka į mūrą ir tvarko kitus reikalus, prieš grįžtant į barą. Henry mums pabrėžtinai aiškina draugišką kareivių ir publikos elgesį. Tikrai šį vakarą čia nėra jokio susikirtimo. Ir bomba po spėtynių minučių nutaria nedrumsti geros penktadienio nuotaikos. Po kiek laiko Bee Hive vėl užia, gatvė rami.

Sekančią dieną bėgau aš ta pačia gatve prieš Bee Hive. Gatvė dabar apiberta sudužusiom plytom, ilgais geležiniais varžtais, o už dviejų blokų kilo tirsti, juodi dūmai iš degančių autobusų. Žmonės skubėjo šaligatviais, kareiviai rikiavo savo sunkvežimius, tikrino mašinas. Kiek atokiau staiga subarškėjo kulkosvaidis, ir jam tuojau buvo atsakyta šautuvų kosuliu. Pasielkę Falls Road ir Springfield Road kryžkelę, pamačiau jau išdegiusius autobusus, kurių ištirpę šonai susilieję su rūkstančiu grindinio asfaltu. Ištuštėjusia gatve kareiviai nepraleidžia — toliau ten šūviai. Jau tamsu, traukiu į savo kambarį šoninėmis gatvėmis. Taip praėjo antra diena Belfast'e.

(Bus daugiau)

Estijos sostinės Talino viduramžinis kmpelis

KALEVO SŪNUS

Minėdami Estijos nepriklausomybės paskelbimo 54-tąsias metines (II. 24), spausdiname čia trumpą ištrauką iš Friedricho Kreutzwaldo (1803-1882) atkurto estų tautos liaudies epos „Kalevopoe“ (Kalevo sūnus). Lietuvių kalbon vertė Justinas Marcinkevičius.

Pro vidudienio vartus jau Saulė motina praėjo,
Daug sūnų ir dukterų daug.
Linda Kalevui pagimdė,
Sūpavo ji lopšio linge,
Naktimis dainas dainavo,
Donsiai krūtine penėjo
Sūnus — ažuolas galingus,
Auklėjo ir užaugino
Karžygius, visus į tėvą,
Stebuklingą, didžią jėgą.
Raumenims jų dovanavo,
Proto — išminties išmokė.
Augo ir tvirtėjo paukščiai,
Tėvui Kalevui padėjo,
Guodė Lindą motinėle.

O kai Kalevas didysis
Į saulėlydį jauėjo,
Du sūnai namie dar augo
Kaip dvi brandžios žirnių
ankštytės.
O kiti vaikai išskrido
Paukščių vieškeliais
laisvaisiais

Į svečias šalis toliausias
Savo laimės paieškoti,
Lizdo sau svetur susukti.
Juk visų šykšti gimtinė,
Jos arimai neturtingi
Neįstengė išmaitinti,
Penų jiems visiems parūpinti,
Lizdai vietos dovanoti,
Kūno drabužių papuošti.

Kalevas vaikams pasakė
Ir visus juos prisiskaldino,
Kad nesidalintų žemės,
Kad vienam ji sūniui liktų.

Nors vaikai ūgiu ir stotu
Jau seniai prilgo tėvui,
Nors visi iš jo galybės
Sau pasiėmė po dalį,
Bet visa būtybė tėvo,
Profas jo ir pastabumas
Kuo vešliausiai sulapojo,
Kuo pilniausiai sužydėjo
Paskutinėj atžalėlėj.
Kaip arų lizde kiaušinis,
Vakaro metu padėtas,
Atžala šita išdygo,
Tėvui Kalevui jau mirus.

NOW ...

Earn interest from date of deposit to date of withdrawal on Regular Passbook accounts.

INTEREST COMPOUNDED DAILY
PAID QUARTERLY
We pay highest rates permitted by law.

STANDARD FEDERAL

SAVINGS and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO • CHICAGO, ILLINOIS 60632 • 847-1140
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon — Wednesday, no business transacted.

ASSETS OVER \$160,000,000
RESERVE OVER \$14,500,000

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

DEL LITURGINIO MALDYNO KALBOS

Po Romos katalikų apeigyno Lietuvos vyskupijoms (Vilnius, 1966), apie kurio kalbą jau šiek tiek rašyta š. m. Draugo Nr. 12 šeštadieniniame priede, vėliau Lietuvoje pasirodė kitas oficialus leidinys *Liturginis maldynas* (Vilnius, 1969), su kurio kalba irgi pravartu bent probėgšmais susipažinti.

Šio leidinio kalba iš esmės beveik nesiskiria nuo norminės bendrinės kalbos. Tai galima iš daug ko matyti, visų pirma iš sintaksės dalių, pvz.: laukdami Kalėdų švenčių, maldaukime Dievą pagalbos gerai joms pasirengti; sutelk jėgų atsispirti visokioms pagundoms; sutelk mums jėgų nusikratyti visokio purvo; globok tuos, kurie matomu būdu mums vadovauja ir Tau atstovauja; Viešpats padarys jį laimingą; Tėve, leis kis permaldaujamas susigraudinusios širdies, ir kt. O štai keli žodynno pavyzdžiai: mano širdis ilgisi gyvastingojo Dievo; neleisk mums sudrumsti savo džiaugsmo netinkamais poelgiais; priimki puokštę mūsų maldų; nekentė jo kaip reiklaus mokytojo; Viešpaties būsto slėpynė mane saugos; mes dar tebevalgstame tremtyje, ir kt.

Panašiai kaip Apeigyne, ir čia gana dažnai vartojamas vietininkas, kur kitų kartais pasakomas ir kilmininkas su ant-, kaip danguje, taip ir žemėje; Dievo Motinos vargai žemėje buvo atlyginti didžia garbe danguje; ramybė žemėje gerai valiai; nebeleisk nuo Tavęs atsiskirti nei šia, žemėje, nei aukštybėje, ir kt. Bet retkarčiais vartojama ir prielinksninė žodžių grupė: karstas buvo padėtas ant žemės prie galvūgali; ant žemės gyvenant, taip pat neretai užgriūva skausmas žmogų (iš giesmės), ir kt.

Veiksm. tikėti vartojamas su galininku, įnagininku ir retai su naudininku, pvz.: tikiu Dievą Tėvą visagalintį; tikiu šventąją Dvasią, šventąją visuotinę Bažnyčią; kas tiki mane, nors ir numirų, bus gyvas; jis Tave tikėjo ir Tavimi pasitikėjo; tikiu Tave prisikėlusį; tikiu Tavim, o Dieve, nes Tu esi tiesa; tikėkis Dievu; tikėk dangaus duotais pamokymais, net iki kūno prisikėlimu, mes tau įtikėsime, kada regėsime, ir kt.

Gana dažnai vartojami būdvardžiai su -inis, pvz.: Tu nepanorėjai nei duoninės, nei kruvinosios aukos; galėtume įsigyti dvasinių dovanų; sėjamas gyvulinis kūnas, kelsis dvasinis kūnas; anšvieskus visus dvasinius, ir pasaulinius vyresniusius, kad mūs neištiktų pragariškos kančios; darvi vienuolinius išadus, ir kt. Taip pat ir *Constitutio Apostolica* vadinama *Anaštalinė konstitucija*.

Slaviški reikšmės vertinimo pildyti, išpildyti vietoje neparastai vartojama *malduoti, išmalduoti, laikyti, atlikti, milti, imti*, pvz.: vykdyk Dievo įsakymus; visomet vykdytume Tavo valią; aš nieko kito netroškėčiau, kaip tik vykdyti Tavo valią; visados tevyksta Tavo valia; padėk

jiems atlikti savo pareigas pagal Tavo įsakymus. Šalia to retkarčiais parašoma ir: kad taip įvyktų, reikia išpildyti tam tikras sąlygas (ir kitose vietoje: vykdomė ne visas sąlygas); ir vėl Tu pakylė, pasiryžęs išpildyti mūsų valią (ir tame pat puslapyje: vykdo savo Tėvo valią); pagaliau Tavo ir mūsų norai išsipildė (t. y. įvyko).

Užuot duoti galimybę J. Jablonskis savo laiku buvo pafaręs vartoti *igalinti* "duoti galia, sudaryti sąlygas", ir taip Maldyne rašoma: Viešpats mus visus įgalino pakilti iš nuodėmės vergijos; jis įgalino laimėti pergalę. Bet šalimais vartojamas ir neteiktinas posakis: Kai nėra galimybės priimti švč. Sakramentą, nuosirdžiai atsiprašome Dievą. Geriau ir pa-prasčiau vartoti: Kai negalim priimti švč. Sakramentą...

Taip pat tam tikro įvairavimo yra ir žodynno dalykuose. Pvz. šalia *verti, sutverti, sutvėrimas, tvarinys, tvarinija* lygia-reikšmiškai vartojama ir *kurti, kūrėjas, kūrinytis, kūriniųja* ir kt., pvz.: dėkui Tau, dangaus Tėve, kad mane sutvėrei; jo sutvėrta visa žemė; pagailėk savo sutvėrimų; garbė Tėviui Sutvėrėjui; as-tvarinys niekinu Tave-Kūrėją; skelbkite Evangeliją visai tvarinijai; esi Kūrėjas, visos būties šaltinis; mes tikim Dievą Tėvą, Kūrėją dangaus ir žemės; gieda Tau garbė visi kūriniai; kurs gaivina kūrinių visatą, ir kt. Arba štai vėl šalia seno darinio *palikuo-nis* vartojamas vėlyvas nevykęs naujadaras, pvz.: Jo kraujas tekrinta ant jo palikuonių; palaimins Arono palikuonis ir Arono ainiai pasitiki Viešpačiu (tame pačiame puslapyje) ir kt. Šalia *atgailoti* sakoma *atgailauti*: pažadink nusidėjėlius atgailoti ir atgailautume už kaltes.

Slaviški skolinių *dyščius, dūšia, plotka* ir k. vietoje vartojama *skaistykla, siela* (arba *vėlė*), *kalėdaitis*, bet paliekama *grabnyčios, rojus, rožančius*. Jau nuo seniau (K. Sirvydo ir kt.) vartojama *graudūnė* žvakė "grabnyčia", šalia kurios vėliau buvo sudarytos ir *graudūnės* "grabnyčios" (nuo *graudūlys* "graudumas"). *Rojus* pakeisti visai tinka *dansa* (arba *ds. dausos*), kuri jau vieno kito buvo ta reikšmė vartojama. Taip pat tiki binėj kalboj jau yra pasirodęs ir *rožinis* "rožančius" (pvz. kun. St. Ylos maldynas), bet šio Maldyno ruošėjai yra apsisprendę dėl *rožančius*, nors jiems buvo žinomas ir *rožinis*. Jie dėl to Maldvne rašo: šios maldos vra tartum rožių vainikas; iš čia ir vardas — rožiniam rožančius (rožynas, rožinis).

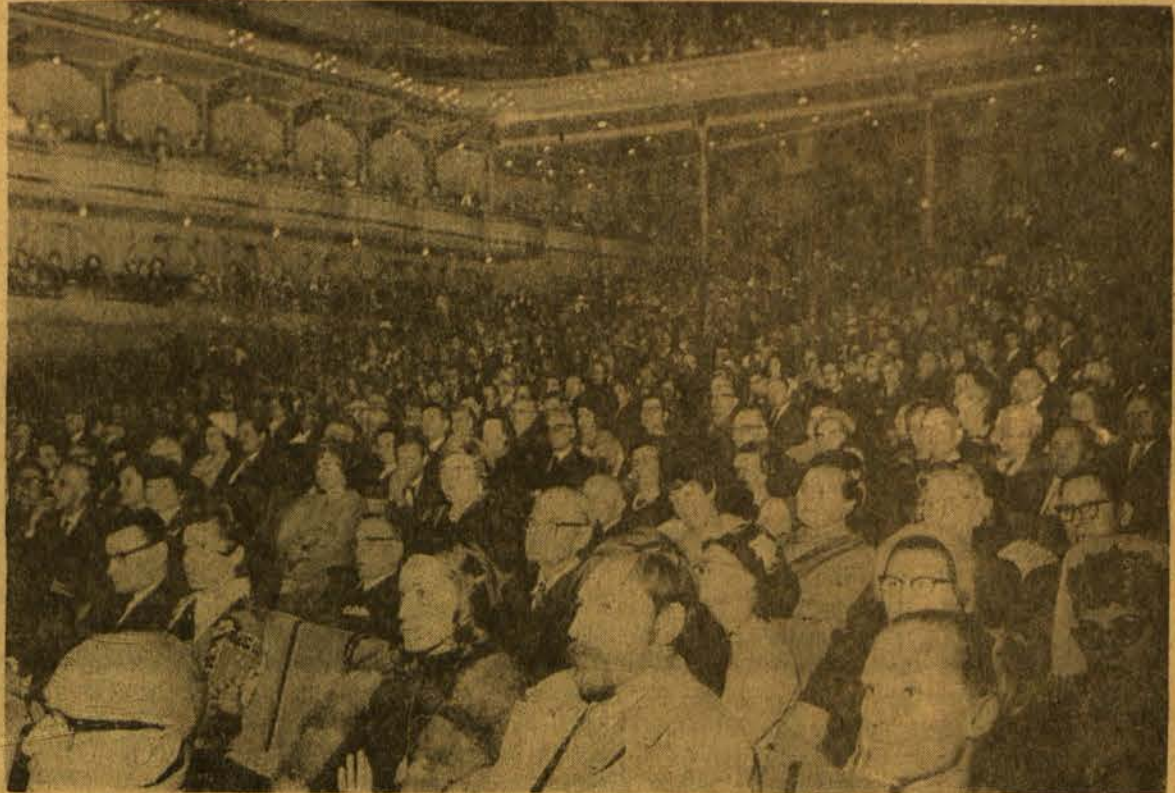
Pačialiau dar tenka pastebėti, kad Maldvne, kaip ir kitose maldotuvose, gana dažnai vartojami tam tikri veiksmazodiniai priesagos *imas* daiktavardžiai su veiksmazodžiais, pvz.: kalbėkime tikėjimo išnašima: duodant išrišima, reikia muštis i krūtine kumies duos salvoinė išrišima, apaštalinė palaiminima, natenima: tėvams yra taikiamas specialus palaiminimas; natenimas, asšivokiamas: suteik jiems atleidimą ir atleisio vieta, ir kt. Šios rūšies daiktavardžių reikšmė yra daugiau susijusi ne su

pačiu veiksmu, bet su to veiksmo objektu. būtent: *tikėjimo išpažinimas* (lenkų *wyznanie*) "konfesija, confession of faith, creed," *išrišimas* (lenkų *rozwiązanie*) "nuodėmių atleidimas ir kunigo paskelbta baismė už jas, absoliucija," *palaiminimas*, "palaimos linkėjimas, benedikcija," *patepimas* "pateptis, patepimo sakramentas, anointment," *sutvirtinimas* "sutvirtinimo sakramentas, konfirmacija," ir todėl jie, tie daiktavardžiai, vartojami su veiksmazodžiais panašiai, kaip pvz. *bardymas* "eksperimentas," *pasikėsinimas* "atentatas" ir kt. Tam tikrais atvejais šokie dariniai gali būti nusakomi ir veiksmazodinėmis lytimis; pvz. užuot *suteik jiems atleidimą*, rodos, būtų geriau tiesiog pasakius: *atleisk jiems*

Apskritai imant, Maldyno kalba yra gera, taisyklinga-įvairi. Dalį jos pasitaikančių įvairavimų galime aiškinti stilistiniais sumetimais; pvz. *Tu švieži ant dangaus giesmėje* yra suderinta su *išgelbėk nuo priešais* (dangaus — baisaus). Kita priežastis galėjo būti sudarytojų atlaidumas jau šiaip raštų kalboje pasitaikančioms įvairybėms, pvz. *atgailoti* ir *atgailauti*, *kūrėjas* ir *sutvėrėjas* ir kt. Bet šios pateisinamos įvairuojančios lyties neklidū kalbos taisyklūmū; nuo to pati kalba tik pagyvėja. Visai kas kita yra su abejotinais arba lengvai nepateisina-mais įvairuojančiais dariniais. Pvz. šalia *verti* veikiau teiktinas *tverinys* "sutvėrimas," ne *tvarinys*, nes mes neturime "tvaryti"; plg. *krėtinys* — *krėsti*, *slėpinys* — *slėpti* ir *darinys* — *daryti*, *kratynys* — *kratyti*, *maišinys* — *maišyti*, *tasinys* — *tasyti* ir kt. Būdvardis *dangiškas* posakyje *dangiškas Tėvas*, kuris jau vartojamas ir liet. senųjų raštų kalboje, yra priklausomybinės reikšmės, tos pat, kaip ir lenkų *Ojciec niebieski*, ir tuo būdu skiriasi nuo kitų priesagos *iškas* būdvardžių, kurie reiškia panašumą, būdingumą (plg. *dangiškas* balsas, *dangiškas* troškimas, *dangiška* garbė ir kt.), todėl *dangiškojo Tėvo* vietoje pirmiau sakytina *dangaus Tėvas*, kaip iš tikrųjų Maldvne dažniausiai ir daroma; plg. *dangaus* (ne: *dangiškas*) *valdovas*, *žydų* (ne: *žydiškas*) *kariai* ir kt. Jau J. Bretkūno, M. Daukšos ir kt. vartotas *palikuonis*, be abejonės, yra daug geresnis už nevykusį naujadarą *ainis*, kurį J. Basanavičius yra dirbtinai pasidaręs iš J. Bretkūno *at-ainis* "ateivis", todėl šio pastarojo ir nederėtų vartoti tolygiai su *palikuonimi*. Turėdami *būtinai* ir *priešai*, visai lengvai geresnėje tiki binėje kalboje galime apsieiti be *prietelius* ir *neprietelius*; antra vertus, šie slaviški skoliniai Maldvne tik vieną kitą kartą ir tevtortojami šalia lietuviškų pakaitų. Vietoj *Tau padedant*, rodos, reikėtų sakyti *Tavo padedamas* šiame sakinyje: esu silpnas, o pagundos stiprios, bet tikiu, kad, Tau padedant, jas nugalėsiu; jau taisyklingai rašoma šiūse sakiniuose: Tavo padedamas, aš įvykdysiu savo pasiryžimus, mūs prašomas pasigailėti, maloniai mums atleisk.

Šitos kelios abejotamos mažmenos nei kiek nesumažina visos maldyno kalbos gerumo; kain jau esu pastebėjęs, toji kalba yra tikrai gera, taisyklinga, ji dorota atsakineai, tariantise lietuvių kalbos specialistais, ir todėl iš jos gali nemaža pasimokyti visi, kurie turi reikalų su bažnytine lietuvių kalba.

P. S.

Publika Vasario 16-tos minėjime - koncerte Chicagoje, Auditorium teatre, vasario 20 d. Nuotr. V. Noreikos

NEPRIKLAUSOMYBĖS DIENOS MINEJIMO CHICAGOJE KONCERTINĖ DALIS

VL. JAKUBENAS

Šių metų Chicago Amerikos Lietuvių Tarybos suruoštas nepriklausomybės paskelbimo dienos minėjimas turėjo keletą neįprastų bruožų. Jis buvo suruoštas puikioje Auditorium teatro saloje miesto centre, kuri, po keliasdešimt metų merdėjimo, neseniai buvo atremtuota ir gražinta publikos naudojimui. Minėjimą lydėjo neįprastai rimta ir turininga koncertinė programa. Naujięnā sudarė A. Kučiūno diriguotas "Dainavos" ansamblio ir Chicago Lietuvių operos jungtinis choras, minėjimo pradžioje įspūdingai atlikęs Amerikos ir Lietuvos himnus bei A. Vanagaičio giesmę "Zuvusiems už tėvynę". Po oficialios dalies ir pertraukos sekė koncertinė dalis. atlikta mūsų žymųjų meninkų: dainininkių Aldonos Stempuzienės bei Ginos Čapkauskienės ir pianisto Andriaus Kuprevičiaus. Gina Čapkauskienė atvyko iš tolimo Montrealio Kanadoje, abu kiti solistai — iš Clevelando. Aldonai Stempuzienei, gana

dažnai viešniai Chicago padangėje, nebuvo palankios sąlygos didelėje, kad ir geros akustikos Auditorijos saloje. Bet, antra vertus, žymia dalimi ji pasirinkta puikioje miesto centre, kuri, po keliasdešimt metų merdėjimo, neseniai buvo atremtuota ir gražinta publikos naudojimui. Minėjimą lydėjo neįprastai rimta ir turininga koncertinė programa. Naujięnā sudarė A. Kučiūno diriguotas "Dainavos" ansamblio ir Chicago Lietuvių operos jungtinis choras, minėjimo pradžioje įspūdingai atlikęs Amerikos ir Lietuvos himnus bei A. Vanagaičio giesmę "Zuvusiems už tėvynę". Po oficialios dalies ir pertraukos sekė koncertinė dalis. atlikta mūsų žymųjų meninkų: dainininkių Aldonos Stempuzienės bei Ginos Čapkauskienės ir pianisto Andriaus Kuprevičiaus. Gina Čapkauskienė atvyko iš tolimo Montrealio Kanadoje, abu kiti solistai — iš Clevelando. Aldonai Stempuzienei, gana

Chicagoje ji išgirdome po ilgės- nės pertraukos. Jo skambinimas dvelkė tam tikru susikaupimu, sakytume, lyg asketizmu; buvo tai subrendusio, savyje užbaigto menininko žodis, tartas kažkaip rezervuotai, lyg padengtas kažkokiomis melancholijos skraiste. Buvo duota pirmiausia idomi lietuviška programa: pianistų dažnai atliekama audringo ilgėsio pilna M. K. Čiurlonio pre-

DEŠIMTMEIS
10th ANNIVERSARY
1972

LF išleido dviejų spalvų (raudona ir tamsiai žalia) lipnikus. Kaina — \$1.00 už keturius lapus (144 lipnikai).

Kas norėtų jų įsigyti sau ar platinimui — kreiptis į LF būstinę: 2422 W. Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629, tel. (321) 925-6897.

(Nukelta į 7 pusl.)

HIGH RATES

PAID QUARTERLY — AT —

5% Per Annum Passbook Accounts 6% Per Annum \$5000 or more Certificated 2 year min.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N

HIGHEST RESERVES

4071 Archer Avenue Chicago, Ill. 60632

TEL. — LA 3 - 8248

(West of California Avenue)

5 1/2% Per Annum \$1000 or more Certificated 1 year min.

CHICAGOS LIETUVIŲ CHORAS

"PIRMYN" STATO

FRANZ LEHAR' O TRIU VEIKSMŲ OPERETE

"LINKSMŲ NAŠLĖ"

(THE MERRY WIDOW)

KURI ĮVYKS

ŠEŠTADIENI, KOVO MĖN. 4 d. 8 VAL. VAK.
SEKMADIENI, KOVO MĖN. 5 d. 3 VAL. P. P.

DALYVAUJA:

AL. BRAZIS, KRISTINA MILERIOŲ, V. MELIULIS, E. LEONORA ZAPOLIENE, J. LAURYNŠONIS, J. ALKŠIŪNAS, V. LAZAUŠKAS, A. VIEŠKAITIS, V. PET. MONIŠ, J. VIERAITIS, JOSEPHINE MERIŪTE, ZINA POČIENE, GENE DEKONYS

DIREKTAS — REŽISORIUS:
MUZ. STEPHENS — STEPONIČIUS.

OPERETOS PASTATYMAS ĮVYKS
MARIA. HIGHSCHOOL AUDITORIJOJ
6700 So. CALIFORNIA AVE.

— BILIEŲ GAUNAMI MARGINIUOSE —

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1972 METAIS

Walter Rask-Raščiausko vadovaujamas American Travel Service Bui-ras šiais metais yra suorganizavęs daug grupinių kelionių į Lietuvą. Kiek-viena grupė praleis 11 dienų Lietuvoje.

Walter Rask-Raščiauskas pirmas pradėjęs organizuoti grupes į Lie-tuvą, tą darbą sėkmingai tęsia jau 11 metų. Jo ekskursijos tvarkingai su-planuotos ir visuomet vyksta sklandžiai.

Ekskursijų išvykimo datos yra sekančios:

CHICAGA - MONTREALIS GEGUŽES 29 d. — 17 dienų kelionė, grįžtant sustoja Paryžiuje

CHICAGA - NEW YORK BIRZELIO 18 d. — 17 dienų kelionė, grįžtant sustoja Leningrade

CHICAGA - NEW YORK BIRZELIO 29 d. — 21 dienos kelionė, grįžtant sustoja Romoje

CHICAGA - NEW YORK LIEPOS 10 d. — 21 dienos kelionė, grįžtant sustoja Romoje

CHICAGA LIEPOS 27 d. — 21 dienos kelionė, grįžtant sustoja Romoje

CHICAGA - NEW YORK RUGPJŪCIO 21 d. — 17 dienų kelionė, grįžtant sustoja Paryžiuje

CHICAGA - NEW YORK RUGSEJO 11 d. — 20 dienų kelionė, sustoja Leningrade ir Helsinkyje

CHICAGA - NEW YORK SPALIO 2 d. — 15 dienų kelionė, be sustojimo Europoje

CHICAGA - NEW YORK GRUODZIO 21 d. — 14 dienų kelionė, Kalėdinė ekskursija

Dėl dolerio svyravimo pasaulinėje rinkoje kainos dar negali būti galutinai nustatytos, bet manoma, kad bus apytikriai \$1000.00 asmeniui nuo Chicago.

Skubėkite registruotis, nes pirmą grupę ir ketvirtą grupę jau užpildy-tos, o kitos labai spartiai pildosi. Dalyvių skaičius grupėse ribotas, vėliau užsiregistruavusiems gali pritrūkti vietų.

Dėl informacijų skambinkite ar rašykite:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60643

TELEFONAS — (312) 238-9787

Taip pat paruošime kvietimus giminėms atvykti į Ameriką. Telkiame informacijas keliuonių reikalais i visus pasaulio kraštus. Parūpiname bi-lietus ir reikalingas visas.

NAUJI LEIDINIAI

• **Jurgis Gliuda, BREKSMĖS NASTA.** Romanas. Išleido Lietuviškos knygos klubas Chicagoje 1972 m. Aplanas Giedrės Vaitienės. Knyga 384 psl., kaina \$6.00, gaunama "Drauge".

Jurgis Gliuda yra vienas produktyviausių mūsų romanistų išėlyje. Vaizduojamojo gyvenimo, įvykių ir psichologinių situacijų bei lūžių skalė jo romanuose yra plati ir įvairi. Kiekvienoje savo knygoje Jurgis Gliuda sugeba būti ir tas pats ir vis kažkuo naujas. Tai reiškia, kad rašytojas jau turi savąjį braižą, savąjį veidą, skaitytojo greitai atpažįstamą, bet ir skaitytoją nustebinantį nauja tema, naujos problemos sprendimo netikėtumu. Žodžiu, kiekvienoje Jurgio Gliudos knygoje yra mūsų literatūrinio gyvenimo naujiena, apie kurią skaitytojai gyvai ir ilgai kalba.

Ir naujasis Jurgio Gliudos romanas "Brekšmės nastā" skaitytoją daug kuo pagaus ir nepails. O romano puslapiuose, kaip knygos aplanko paršėtėje sakoma, Jurgis Gliuda, apžvelgdamas kurią žmonių gyvenimo situaciją iš daugelio pusių, naudojami skirtingomis atskirai žmonių nuotakomis, su kuriomis jie ateina į tą patį įvykį. Sugėbėdamas pasekti skirtingus priėjimus to paties įvykio dalyviuose, Gliuda atseka tą neapartiamą ir nenužymimą sritį, kurioje susitinka šviesa ir tamsa, kilimas ir smukimas, patikimas ir nesidomėjimas. Gal jo kūryboje nėra labai ryškiai kaltė ir dorybė, tačiau čia pasirodo pati žmogieskojo gyvenimo gimtis. Šią sritį analizuojuoiamas šiame romane, Gliuda ją pavadina brekšmė. Brekšmė, būdama pati pirmoji šviesos apraiška, turi nemažai sunkumo, kuris žmogų sudaro ne lengvai pakeliamą naštą.

• **BOOKS ABROAD, Volume 46, Number 1, Winter 1972.** An International Literary Quarterly, sponsored by University of Oklahoma. Editor: Ivar Ivask.

Pastaraisiais metais, esto rašytojo Ivar Ivask redaguojamas, šis žurnalas laimėjo platų literatūrinio pasaulio dėmesį. Kiekviename jo numeryje bendradarbiauja visa eilė ir lietuvių, recenzuojamos lietuvių grožinės literatūros knygos bei leidiniai, nagrinėja mūsų literatūros raidą Lietuvoje ir išėlyje. Žurnalo redakcinėje kolegijoje randame ir dr. Rimvydo Šilbajorio pa-

Jurgio Gliudos naujo romano viršelis, pieštas Giedrės Vaitienės

vardę. Žurnalas didelio formato, iliustruotas daugiausia rašytojų portretinėmis nuotraukomis, išėina 4 kartus metuose, kiekvienas numeris netoli 200 psl., metinė prenumerata \$8.00. Adresas: Books Abroad, 1005 Asp. Ave., Norman, Okla. 73069.

Šio naujo numerio pirmasis trečdalis puslapių skirtas vienai temai: "Hermetizmas šių dienų poezijoje." Eilė autorių čia keiliuos straipsnius nagrinėja hermetizmo apraiškas šių dienų

Skaitytojų laišakai

TARPTAUTINIAI KNYGOS METAI, O VILNIUJE SPAUDINIAI KONFISKUOJAMI

Lietuvos okupacinei valdžiai lietuvių muzika ir harmonizuotos liaudies dainos yra valdžios įžeidimas — tokį pareiškimą gavo New Yorko centrinis paštas iš Vilniaus pašto.

Vieša istorija tokia. Vieno Vilniaus operos dalyvio buvau prašytas prisiegti Amerikoje gyvenančių lietuvių kompozitorių muzikos veiklą bei jų harmonizuotų liaudies dainų. Prašantysis sakė, jog Vilniuje jų negalima gauti ir visai nėra: "Būk malonus prisiegti, būsiu labai dėkingas; tos gaidos mums labai reikalingos". Prašymo paklausiau. Surinkau, kiek pats turėjau, pripirkau, kurių neturėjau. Kartu pasiūniau ir išėlyje įvykusių dainų švenčių repertuarus. Visą pasiūniau registruotu siuntiniu. Deja, siunčiant spaudinius į rusų užimtus kraštus, paštas atsiskaito juos apdrausti. Atskirame laiške išsiūniau sąrašą pasiųstųjų muzikos veiklų.

Po trijų savaičių gavau laišką, kuriame adresatas dėkoja už pasiųstąją muziką, ypač dėkoja, kad gaus Br. Markaičio kantatą "Vilniaus varpai". Laiške adresatas primena, kad pasiųstų leidinių dar negavęs, bet jų labai laukias. Kitame laiške jau sako: "Buvau Vilniaus pašte, teiravausi siuntinio iš U.S.A. Nr. 240703. Atsakymą gavęs, jog tokio siuntinio nėra, girdi,

prancūzų, amerikiečių, vokiečių, vengrų, suomių ir švedų poezijoje.

Kiti du trečdaliai žurnalo skiriami įvairių tautų kalbomis išėistųjų knygų recenzijoms. Lietuvių naujų knygų skyriuje Vytautas Dukas aptaria Vlodo Dautarto Vilniuje pasirodžiusių novelių rinkinį "Pokalbis su upokšniu", o Algirdas Landsbergis recenzuoja taipgi Vilniuje išėistą naują dramaturgo Kazio Sajos scenos veikalą "Šventėžerį". Rimvydas Šilbajoris labai palankiai vertina Birutės Pūkelevičiūtės romaną "Rugsėjo šeštadienis", padarydamas šitokią išvadą: "In many ways this is a book fully deserving the literary prize awarded it by the newspaper Draugas, and deserving also of a good translation into English." Dr. Ilona Gražytė skaitytojų pateikia Rimvydo Šilbajorio knygos "Perfection of Exile: Fourteen Contemporary Lithuanian Writers" aprašą, taikliai nurodydama jos pobūdį ir autoriaus literatūrinę studijų metodą. Ispaniškųjų knygų puslapiuose dr. Birutė Čipliškaitė recenzuoja ispanų poeto Juan Larrea poezijos knygą "Version celeste".

• **MŪSŲ VYTIŠ, 1971 m. Nr. 4.** Leidžia akademiniš skautų sąjūdis. Redaguoja Ramunė Kviklytė, 5747 S. Campbell, Chicago, Ill. 60629. Administruoja Jonas Tamulaitis, 3137 South Kenilworth, Berwyn, Ill. 60402. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje \$5.00, kitur — \$3.00, garbės prenumerata \$10.00.

Žurnalas savo turiniu, teksto ir iliustracijų puslapiuos išdėstyti daro rimtą ir gražų išpūdį. Jeigu dar būtų pasitempta rašybos ir skrybybos kryptimi, neturėtume jokio priekaišto.

Naujame leidinio numeryje duodamas platus pasikalbėjimas su Akademiniš skautų sąjūdžio vadijos pizm. Lietu Gritu; Al-

tegu ieško pats siuntėjas. Gavęs iš adresato tokią žinią, nuėjau į New Yorko centrinių pašta ir paprašiau pasiųsti savo prašytas lietuvių literatūras. Paštas pareikalavo iš manęs paties adresato pareiškimo, kad siuntintys negautas. Po trijų savaičių sulaukiau iš Vilniaus ir pareiškimą, jog tikrai siuntintys negautas. Tada New Yorko centrinio pašto registracijos skyrius pasiuntė paieškioją. Po šešių savaičių New Yorko paštas man pranešė: "Vilniaus paštas iki šio laiko dar neatsiliepė". Paprašiau paieškioją pakartoti.

Tik po dviejų mėnesių atėjo antras New Yorko pašto pranešimas, jog atsakymas iš Vilniaus pašto jau gautas — siuntintys Vilniuje konfiskuotas. Priežastis: "Siuntinio medžiaga įžeidžianti valdžią ir jos nusistatymą".

Kaip muzika ir gaidos gali įžeisti, gal net sugriauti Sovietijos valdžią, man visai neaišku. O šitokių leidinių konfiskacijas paaikškėja kaip tik UNESCO paskelbtais Tarptautiniais knygos metais, kurių idėja — kuo plačiau paskleisti spaudinius pasaulyje — tarptautiniuos forumuos teatrališkai remia ypač Sovietijos atstovai. Ir kaip visa tai pavadinti, jeigu ne veidmainyste.

A. Visminas

gis Gurekas rašo apie Washingtono politiką ir pažūras Lietuvos laisvės reikalui; Rimas Vėžys pateikia šypsenišką apbraižą "Savotiškias pasikeitimas"; Ramutė Bartuškienė supažindina su dail. Zita Sodeikienės ir jos kūryba; Ged. Kijauskas, SJ, nagrinėja sauvališkios prievartos veiksmus ir grasumus moralės atžvilgiu; apie dėmesį ir smalsumą kalba Ina Užgiriėnė; bendruomeninėmis temomis pasisako Vytautas Kamantas; svarstoma knygų leidybos ir "Mūsų Vyties" reikalai; anglų kalba spausdinamas prof. Gordon B. Ford, Jr., traipsnis "On my involvement in Lithuanian studies", rašto pradžioje redakcijai pridėdant šitoki prirašą: "Paradoksiška, kad JAV šiuo metu lietuvių kalbą studijuoja ar pasirenk kaippo vieną pagrindinių lingvistikos sričių ne lietuvių kilmės žmonės, kai tuo tarpu lietuvių kalbos specialistų iš Amerikos lietuvių neatsiranda. Kas šiuos jaunus amerikiečius patraukia studijuoti lietuvių kalbą? Į tai atsako mūsų svečias, prof. Ford, vienas iš tų nelietuvių, pamiliusių lietuvių kalbą." Žurnala puošia dail. Zitios Sodeikienės darbų nuotraukos.

• **SALEZIEČIŲ BALSAS, 1971 m. Nr. 2-3.** Leidžia lietuviškiečiai. Redaguoja kun. M. Burba, SDB. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia. Simpatingas, iliustruotas 48 psl. leidinėlis, teikiąs informaciją apie lietuvių saleziečių veiklą.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines
Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5040 S. Paulaski Rd., Tel. 581-4111

LAUKIAM PAVYZDŽIO

Šių metų vasario 12 d. "Draugo" kultūriniam priede V. Rastenis pradėjo šaudyti iš sunkiosios artilerijos ir Lietuvių Bendruomenės centrą. Ir šio puolimo priežastis yra neva Bendruomenės nepakankamas veikimas arba net visiškias jos neveikimas.

Svarbiausias priekaištas yra toks. Lietuvių Bendruomenė nėra gerai susiorganizavusi. V. Rastenis sako: "tik prideramai bendruomeniškai suorganizuotose L. B-nės apylinkėse" galėtų būti sukurtas talkininkų tinklas enciklopedijai platinti. Kyla klausimas dėl "bendruomeniškai" susiorganizavimo apylinkėse. Ką tai reiškia "bendruomeniškai"? Tai gal ten siūlomą pasiekti kolūkinio bendruomeniškumo pavyzdžiu: praktikuoti priverstinį bendruomeninį apsiūnjimą pagal centro valdybos nurodymus. Tokioj situacijoje ir lėšų telkimas bei jų naudojimas turėtų būti priverstinis.

Jei V. Rastenis priklauso bendruomenėi, tai jis galėtų parodyti, kaip turi būti jo apylinkė sukurta bendruomeniškai, išmėginti priverstinį jai priklausymo metodą ir priverstinį lėšų telkimą jo numatytiems darbam. Bet jeigu V. Rastenis nedalyvauja bendruomenės rinkimuose, jei jis savo kandidatūros nestato į vietos apylinkės valdybą, tada nėra ko daug ir kalbėti apie V. Rastenio bendruomenės naują "bendruomenišką" susiorganizavimą.

V. Rastenis skundžiasi, jog palaidų apylinkių susidedanti "apylinkių organizacinis tempurmas dažniausiai skystas, kaip vėjo sklaidomos miglos. Iš tokių bendruomeninė organizacija net pati sau nepajėgia padariai padėt... solidarumo įnašų... nedrįsta tvarkingai parinkti, o laukia, ligi kas maloniai teiksisi pasiūlyti, — tai kokios gi pagalbos dar kitiems darbam galima iš jos tikėtis?"

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radjo Valanda jau 30 metų tarnauja New Jersey, New York, ir Connecticut lietuviams. Kas šėštadienį, nuo 5 iki 6 val. p. p. 18 WEVD Stoties New Yorko (1230 kil. AM ir 97.5 meg. FM).

Direkt. — Dr. Jokubas J. Stukas 1467 Force Drive, Mountainside, N. J. 07092 Tel. 232-5565 (code 204). Kviečiame taip pat klausytis "Lietuviškų Kultūrinis Valandų anelų" kalba, ir Seton Hall Universiteto radio stoties: (New Jersey WSOU) (89.5 meg. FM) Pirmad. 8:05-9:00 v. v. (Vadovauja prof. J. Stukas)

IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
Galima pirkti dalimis ir išmokėtina 30% iki 50% nuolaida
SOUTHWEST FURNITURE CO
6200 S. Western Tel. GR 6-4421

BALTIC HOTEL
7643 Harding Avenue
Miami Beach, Florida 33141
TEL. — (305) 866-9206
NAUJAI ATREMTUOTAS
Arti papildymys — Prieinamos kainos
"CONTINENTAL BREAKFAST"

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankoms išplaustyti paveikslų rėmai — pritalkinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

Būtų gerai, jei V. Rastenis aiškiai nurodytų, kaip suorganizuoti tamprį bendruomenės apylinkę, kaip surinkti mokesčius ir kaip "sau padėti". Okupuotoje Lietuvoje sovietai suorganizavo tamprius kolūkių ryšius, mokesčius išrenka prievarta, kitaip — duoda nemokamą bilietą tolimai kelionę į Sibirą. Pavergtoje Lietuvoje žino, kaip "sau padėti". Amerikoje tokio termino net ir nėra.

V. Rastenis visą L. B. neveiksmingumą sutraukia į vieną sakinį — stoka "bendruomeniškumo apylinkių susiorganizavimo". Tai gal reiktų praktikuoti totalitarinių partijų celes, kuriose kiekvienas atlieka jam paskirtą uždavinį?? Bet ar gali bendruomenė tokį susitvarkymą "įsisavinti", net demokratiškie laisvų krašte? Aišku, nei! Visi darbai ir visi pasiaukojimai čia vyksta laisvu apsisprendimu, bet ne kolūkine prievarta.

V. Rastenio išpuolis Bendruomenės ugdymui tikrai nepadės. Puolėjo galėtume tik paklaust, o kas kitas ėmėsi organizuoti ir globoti dainų ar šokių šventes, politines studijas, sprėsti švietimo problemas, rengti kultūros kongresus ir mokslo bei kūrybos simpoziumus, jei ne Lietuvių Bendruomenė.

V. Rasteniui siūlyčiau jėiti į L. Bendruomenės apylinkės valdybą ir parodyti gyvą pavyzdį, kaip reikia veikti taipgi labai dideliu reikalui — enciklopedijų labui.

A. Musteikis

Marquette Medical Building
Pharmacy, Inc.

ROBERT J. WIACEK, DSRPH, Your Professional Pharmacy

PHYSICIANS — DIABETICS — SICK ROOM SUPPLIES
ASK YOUR PHYSICIAN TO PHONE US YOUR PRESCRIPTION.
FOR PROMPT FREE PICKUP & FREE DELIVERY SERVICE CALL

GRovehill 6-3535
6132 S. KEDZIE AVE.

Mon., Tues. and Thurs. 10-10; Fri. 10-9; Sat. 9:30-6. Closed Sun., Wed.

CENTRAL PARCEL SERVICE

ŠVENČIA 25 METŲ SUKAKTI!

Turintiems giminių Lietuvoje, Central Parcel Service, 220 South State Street, Chicagoje, adresas gerai žinomas. Nuo 1947 m. ši bendrovė išsiuntinėjo šimtus tūkstančius siuntinių, nuo Amerikos lietuvių jų šeimoms Lietuvoje. 1972 m. yra 25-tieji sukaktuviniai metai.

Jei norite siųsti siuntinį Vėlykomis, siųskite dabar. Nuvykite į 220 South State Street, arba į skyrių adresu 2618 West 63rd Street.

Central Parcel Service taip pat ima užsakymus automobilių (Moskvitch, Zhiguli, Zaporozhets), motociklų ir įvairių elektrinių reikmenų pristatymui Lietuvoje.

Jie taip pat gali padėti paruošti dokumentus, jei norit atsikviesti į svečius savo gimines.

Atminkite, centrinio ofiso telefono numeris yra WA 2-9354, o skyriaus tel. WA 5-2466.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalniaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prieinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

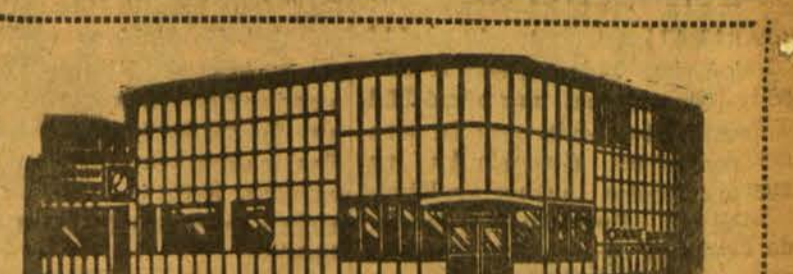

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

IR MĖGEJAMS
Daug sutaupsite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai pragai. Filmai užbaigty foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PROspect 6-9998

foto V. MAZELIS
* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Telef. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEMOOD, N. Y. 11287

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6% INSURED 5%
Mokamas už drėtyje Metų Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami saush, ir liepos mėn 31 d
VALANDOS: PIRMAD II KETVIRTAD 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD, IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 13 v. d. — Trofjad. uždaryta.

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dekojame jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti jums naudingi ir atleityje.
Sąskaitos apraustuo iki \$20,000.00
Frank Zogas, President
MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
680 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60622
PHONE: 254-4978

OLYMPIA ROYAL GRUNDIG ZENITH
RAŠOMOS VISOMIS KALBOMIS: IR ELEKTRINĖS, RADIO, TV IR BIZNIO MAŠINĖLĖS, PIGIAI IR GREITAI.
SPARTA
J.L.Giedraitis
10 Barry Drive
E. Northport, N.Y. 11731
Tel. (516) 757 0055
Chicago 476 7399 vakare

Kultūrinė Kronika

Vinco Mykolaičio - Putino ir dr. Petro Joniko tik ką išleistų knygų pristatymas

Pedagoginis Lituanistikos institutas vasario 26 d. (šiandien) 7 val. vak. Jaunimo centre, Chicagoje, rengia paminėjimą Instituto išleisto dr. P. Joniko veikalų "Lietuvių bendrinės rašomosios kalbos kūrimasis" ir Vinco Mykolaičio - Putino eilėraščių rinkinio "Rūšios dienos". P. Joniko veikalas yra reikšmingas ne vien tik lietuvių kalbos istorijai, bet ir apimtai kalbotyrai visu pasauliniu plociu. Putino "Rūšios dienos" pirmą kartą buvo išleistas vokiečių okupacijos metais Kaune, bet platinti knyga okupacinė valdžia tuoj pat uždraudė. Šių dienų Lietuvoje tas Putino eilių rinkinys taipgi visur nutylimas. Vieniem ir anriem okupantam jis buvo ir yra nemalonus dėl savo griežto antiokupacinio - antibolševikinio turinio. Labai gerai padarė Institutas, rinkinio aną retąją laidą čia išleivijoje pakartodamas. Lietuviškoji visuomenė į šių dviejų neeilinių knygų pristatymą kviečiama gausiai atsilankyti.

Vincas Mykolaitis-Putinas

Dr. Petras Jonikas

Lietuvių katalikų mokslo akademijos sukaktis ir premija prof. J. Brazaičiui

Žurnalistinės premijos įteikimas prof. J. Brazaičiui įvyks New Yorke, minint Lietuvos katalikų mokslo akademijos 50 m. sukaktį ir sutinkant į Ameriką atvykstantį prof. J. Eretą, kuris neseniai atšventė 75 m. amžiaus sukaktį. Numatomą, kad prof. J. Eretas atvyks iš Europos antroje balandžio mėn. pusėje.

Lietuvių dailininkų galerija "Margučio" patalpose

Chicago lietuvių moterų dailininkų rūpesčiu "Margučio" patalpose (2422 W. Marquette Rd.) atidaryta visas savaitės dienas lankoma moterų dailės darbų galerija. Jau šiuo metu išstatyta 15-kos mūsų dailininkių tapybos, grafikos, skulptūros ir audinių pavyzdžiai. Darbai labai prieinamomis kainomis parduodami ir lankytojams. Galerija daro neblogą įspūdį, ir visiems čikagiečiams verta ją apsilankyti.

MIRĖ REDAKTORIUS

Pasaulinio garso pasiekusio britų žurnalo "Economist", labai vertinamo politikos ir ekonomistų sluoksniuose, buvęs redaktorius lordas Crowther mirė, sulaukęs 84 m. amžiaus.

G E L E S
Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
BEVERLY HILLS GELINCYCIA
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 - PR 8-0834

PETE'S AUTO REPAIR
Taisau MOTORUS, STABDŽIUS, Transmisijas, Starterius, Alternatorius, Motor Tune-up, Ir kitus patalpinus. PETRAS PISNYS, sav., 6211 - 15 South Damen Avenue - TEL. 537 - 5988

Viktoras Petravičius prieš 34 metus ir dabar

Šiandien (vasario mėn. 26 d.) 8 val. vak. "Menės" patalpose, 2515 W. 69 St., Chicagoje, atidaroma dail. Viktoro Petravičiaus dailės darbų paroda. Ta proga įdomu čia prisiminti dar prieškarinę jo parodą Kaune. 1938-1939 metų sąvartoje Lietuvių dailininkų sąjungos patalpose, Kaune, vykusią Viktoro Petravičiaus darbų parodą aptardama, J. Maceinienė "Naujiosios Romuvos" žurnalo 1939 m. pirmame numeryje, be kita ko, rašo, kas didžia dalimi, atrodė, tinka ir šių dienų Viktoro Petravičiaus kūrybai, dar labiau pasukusiai dvasios išsiskyrimo gelmėn:

"Petravičius savo kūriniais pasirodė kaip laicistinis išraiškos menininkas. Keliais drausiais ir labai charakteringais brūkšniais jis sukuria vaizdą, kuris kontempliuotojo dvasioje gali virsti ištisa poema... Kūrėjas čia mums duoda nedaug. Jis, tarsi, meta sėklą į mūsų dvasią, pasirėngusią čia pat sužaliuoti ir pražysti, jei tik dvasia bus jai imli... Toji savotiška pirmąkart dvasia, pirmasis pradas, nulemias žmogaus ir daikto vienokį bei kitoki būvimą, yra ryškus ne tik Petravičiaus pasakų iliustracijose, bet ir visose kituose jo kūriniuose."

Mokslo veikalų konkursas

Lietuvių katalikų mokslo akademija šiemet praves mokslo veikalų konkursą su 1,000 dolerių premija. Jury komisiją numatoma sudaryti Bostone, kur įvyks ir L. K. Mokslo akademijos suvažiavimas. Premijos mecenatas — kun. J. Prunskis, šiemet L. K. M. akademija švenčia 50 m. sukaktį. Akademijai vadovauja prof. A. Liulma.

Č. Masaičiui 60 m.

Matematikos ir astronomijos dėstytojas Vytauto D. universitete Česlovas Masaitis kovo 2 d. sulaukia 60 m. amžiaus. 1949 metais atvykęs į JAV, dėstė ma-

Vasario 16-tosios koncertas Chicagoj

(Atkelta iš 5 pusl.)

nės pageidavimu buvo autorius perkompnuota kaip solo kūrinys. G. Čapkauskienės atlikime galėjome patirti, kad ši transformacija save pateisina. G. Šapkauskienės dainų interpretacija gal neturi savyje didesnio rafinuotumo, bet jos atliekami numeriai yra gerai, iki smulkių detalių išmukti, gražiai frazuoti su aiškia dīkeija ir gryna intonacija. Jos repertuarą, be jau minėtos "Vai eičiau", sudarė populiarius St. Gailevičiaus "Klaūnas, kiek naujoviškesnės G. Gudauskienės "O! tu kregždute" ir J. Gaidelio "Poetas"; užbaigai — vokališkai dėkinga arija iš Br. Budriūno III Dainų šventėje atliktos kantatos "Tėviškės namai".

Abiem dainininkėms preciziškai ir subtiliai akompanavo A. Kuciūnas.

tematiką ir astronomiją Nazaretho kolegijoj, Kentucky ir Tennessee universitetuose. Parašęs disertaciją — "Dendrito komponentas kompaktinėje trijų dimensijų erdvėje", 1956 m. gavo daktaro laipsnį. Kaip matematikas buvo pakviestas dirbti Balistikos tyrimų laboratorijose Aberdeen, Maryland. Kartu dėsto matematiką ir Delaware universitete. Yra davęs vertingų straipsnių XX Amžiu, N. Romuvai, Zidiniui, Kosmos, Draugui. Ateitininkų ir matematikų draugijų narys. Gimęs Kaune, gimnaziją baigęs Biržuose.

Naujas lietuviškai - vokiškas žodynas

Vasario 16 gimnazija išleido naują 976 puslapių lietuviškai - vokišką žodyną, sudarytą iš K. Fulsto, A. Scholzo, J. Talmanto ir J. Paškevičiaus žodynų. Kieti viršeliai. Kaina 15 DM, mokiniams 10 DM. Galima užsisakyti: Litausches Gymnasium, 684 Huettendorf, W. Germany.

TAUTIŠKUMAS NE DAIKTUOSE, O KŪREJO IŠSIREIŠKIMO BŪDE

(Atkelta iš 2 pusl.)

vaikui, viską savo kūrybai paaukoja, jis, kaip upės vanduo, teka ta pačia ir tikta viena kryptimi — į tautą. Nei skirtingas amžius, nei įvairūs gyventi kraštai tos tėkmės kitur nepasuko. Mūsų ritmai giminingi, mūsų spalvingumas giminingas, mūsų komponavimo pojūtis giminingas, nepaisant stilių ir žanrų įvairumo.

Bet reiktų pripažinti ir vieną liūdnoją faktą, kad net mūsų pirmaujančioje spaudoje kartais nuo karto vis dar atspausdinami neturi jokio moksline pagrindo patys pikčiausi šmeižtai ir kvailiausi plepalai apie modernų ir avangardinį meną ir mūsų pačių avangardinius dailininkus.

Istorija ir laikas eina pirmyn, ir šio fakto jokia tikra žmogiška išmintis paneigti negali. O šitokie reportažai apie meną ir menininkus (atleiskite, bet šioje vietoje negaliu pamišti ir kai kurių savo gero kaimyno — Vytauto Alseikos reportažų) yra panašūs į tai, jeigu kurią dieną, nuvažiuavęs į senų sudėvėtų automobilių kapines dar bandytum surasti ko nors vertą automobilį...

Kartą (prieš kelerius metus) esu minėjęs (ir dabar pakartojau), kad joks kitas stilius mene taip aiškiai neparodė vaidinio meno tautiškumo kaip modernusis. Net abstraktinė tapyba apyblė visus tuos, kurie prieš dvidešimt metų buvo pradėję rašyti, jóg abstraktusis menas yra tarptautinė kalba...

Dideliam paradoksui ši kalba dabar pasirodė labiausiai tautiška.

Tai tik dar kartą istorijos bėgyje patvirtino faktą, kad tautiškumas mene yra pasislėpęs ne dailtuoze ar namų apyvokos rankanduose, o paprasčių paprasčiausiai kūrėjo išsireiškimo būde.

Tauta, kaip ir atskiras žmo-

"atminties", o tas, kuris ieško kitokio žanro arba formų, daugiau tinkamų mūsų laikui išsakyti, jau yra kažkoks "kosmopolitas" ir... supraskite: nebelytuvis.

Tikrai turėtų būti gėda ir labai didelė gėda, kurie šitokias "mokslines" išmintis surašo ir paduoda skaitytojui kaip "tautinio meno" propagandą.

MES TEBEMOKAM

6% už 2 Metų
Certifikatus
(Minimum \$5,000)

5% už 1 METŲ CERTIFIKATUS (Minimum \$1,000)

SAINT ANTHONY SAVINGS

1447 So. 49th Court
Cicero, Ill. 60650
TEL. — 656-6330
Joseph F. Gribauskas,
Executive Secretary

Open Mon. 9-8; Tues. Thurs. Fri. 9-5; Sat. 9-1; Closed Wed.

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TEVAS IR SONUS —

TRYNS MODERNIOS KOPYLIČIOS

2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TQwnhall 3-2108-09

AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYNS MODERNIOSKOS
AIR-CONDITIONED KOPYLIČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Kopyličios
4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefoias — YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNAS

2314 W. 25rd PLACE Tel. Virginia 7-6872
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

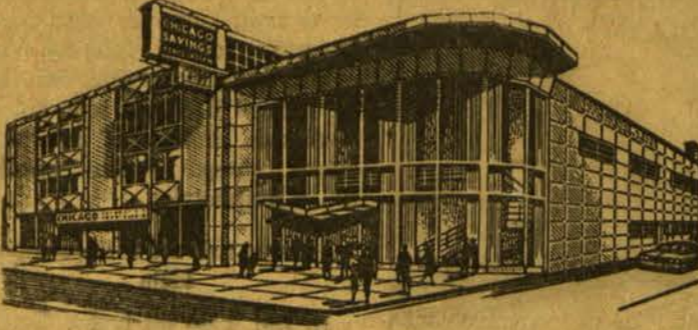
446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNŪ,

649 East 162nd Street South Holland

10821 South Michigan Avenue, Chicago

TEL. — CO 4-2228

Chicago's Taupymo Bendrovė turi įvairiausių moderniškai įrengtų taupymo skyrių, lengvas privažiavimas, greitas patarnavimas, net du kiemai auttomobilams pastatyti, saugumo dėžutės ir kitokie parankumai. Chicago's Taupymo Bendrovė yra ne tik lietuvių sostinės, bet ir visų Amerikos lietuvių ir jų organizacijų centras. "The Presidential Room" puiki vieta organizacijų susirinkimams bei mažiems banketams teikiama veltui.

6% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$5000.00 OR MORE 2 Year Maturity	5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity	5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
---	---	--

- * AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAZAS JOSŲ ŠEIMAI?
- * AR JOSŲ KROSNIS PASENO?
- * AR VASAROS KARSCIAMS UZEJUS NENORETUMETI KVEPUOTI GRYNU SALTU ORU?
- * CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVE duoda paskolas prieinamoms ir patogiomis išlygomis, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITES Į

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4 Thurs and Friday 9 to 8 Sat 9 to 12-30

Stepas Zobarskas verčiamas į japonų kalbą

Stepo Zobarsko knyga "Ganyklų vaikai" verčiama į japonų kalbą. Verčia japonas prof. Ikuo Murata, kuris studijavo lietuvių ir latvių kalbas. Jis taip pat yra parašęs straipsnį apie lietuvių kalbą ir išvertęs "Eglės" pasaką.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5988

VELYKŲ BELAUKIANT GIEDRIUOSE

Pavasario banga putodama eina plačiom Suvalkijos lygumom. Žydriaspalvės žibutės pirmosios papuošia dar nedrąsiai žaliuojančias atšlaites, miškus. Beržynėly pro medinius vamzdžius jau laša i kibirus sula. Skani, saldi sula — tai pirmoji pavasario dovana Lietuvos artojui. Ant klojimo stogo jau suplasnojo pirmieji gandrai. Pavasarėlis!

Verbų sekmadienis Suvalkijoje

Verbų sekmadienis. Giedrių šeima šiandien anksčiau sukyla. O kaipgi nesukelsi? Jei kuris ilgiau pamiega, tai anksčiau sukilusieji su dygių erskėčiu šaka negailėtingai pažadina:

— Verba plaka, ne aš plaku, ar bus Velykoms margučiu? — derasi jie plakdami.

Šiandien visi ruošiasi i bažnyčią. Tik senoji močiutė ir vienas kitas samdinyš ūkio priežiūrai paliekami namuose. Merginos dar puošia verbas. I kadugių puokštę, imaišytą su karklų pūkuotais pumpurais, prisagsto įvairiaspalvių popierinių gėlyčių. Vienos dar baigia namų ruošą, kitos jau puošiasi, stailos. Vyrai kieme jau kinko arklius, taiso vežime sėdynes samdiniams ir blizgantį fajetoną — Giedrių šeimai.

Verbų dieną bažnyčioje nuo ryto ligi vakaro apgultas klausyklos. Velykinės bent kartą metuose privalo visi: seni, jauni ir maži. Net ir atskalūnai, ilgai svarsę, abejoję, ryžtasi ir bažnyčios pasieniais paniure, susimąstę artėja prie klausyklos. Toks gi trečias Bažnyčios įsakymas, o jeigu jo nepildysi — kas gi žino, kaip tada bus?

Margučiu dažymas

Verbų sekmadienis — margučiu marginimo diena. Virtuvėje ant stalo kiaušinių krepšys. Jie rūšiuojami, renkami. Baltieji — gražesni margučiams, tamsesni — šlakuoti Velykų kėpsniams skiriamai. Senoji močiutė, baigusi kalbėti rožančių ir bučiuodama kryželi, giliai atsidūsta: „Ak, Jėzau mieliausias, Avinėli nekalciausiasi“ ir, linguodama galva, kiša ji i šimtakvoldžio sijono kišene.

Netrukus ant žarijų skardiniam dangtely smilksta tirpdamas vaškas. Pakvimpa virtuvė, ir lengvas melsvas dūmelis drakosi palubė. Prityrusi močiutės ranka dailiai vedžioja vaško raštus ant baltų kiaušinių. Ir vis pines nauji raštai, atatinkami jiems vardai: vyškupo lazda, vilkelis, eglutė, šimtarastis, ir kiek ji ten visko prikuria. Neatsilieka ir kiti šeimos nariai, margina, raito ir dideli ir maži, bet niekas neprilygsta močiutei, šiai liaudies menininkei. Pavakariop pintinaitė pilna įvairių dar nedažytų margučiu laukia didžioios Kristaus prisikėlimo šventės — Velykų.

Didžioji savaitė

Lauke dvelkia pavasario vėjelis. Keliai, takeliai pradžiūvę, bet laukai ir dirvonai dar permirkę, klampūs. Laukų darbams per anksti. Visa darbo jėga sukasi so-

K. LEONAITIENĖ

dyboj. Valomos klėtyš, aruodai, klojime tarška mašinos. Sodo patvoriais taukšti plaktukai, taisomos tvoros, traška medžių šakos, kerpami seni, nereikalingi daigai.

Prie namo taip pat subruzdinamas. Saulės atokaitoj vėdinami patalai, dulkinami kilimai. Net ir žalio pliušo baldai išnešti i kiemą, plakami, šukuojami. Šveičiamos grindys, plaujami langai. Iš tarpulangių jau metamos lauk žalios samanės, per visą žiemą puošusios palanges ir sulaikiusios šaltus žiemos vėjus.

Priešvėlykinė ruoš

Virtuvėje vėlykinė ruoš. Prie duonkepės krosnies įkaitę moteriški veidai. Ant priekrosnio rūsena raudonos žarijos, o melsvi liepsnos liežuviai vingiuodami kyba aukštyn. Šeiminkė, ant drobe apraunkto medinio volo, ilgakučiu šaukštu varvina geltoną, purią tešlą. Pirmieji raguolio lašai pamažu ryškėja, volui sukantis vis tankėja apkepusios, rustančios šakos. Cia pat šalimai ruošiami antroji raguolio tešlos dalis. Ir vėl po vieną penkiasdešimt trynių leidžiama i dubenį, pridedant po šaukštą cukraus. Ir vėl plakami baltymai, spaudžiama citrina, vanilijos kvapai. Raguolio kamienas storėja, jo šakos kerėja, platiėja. Toliau, gale virtuvės, ant plataus stalo piaustoni migdolai, riešutai, tarkuojamas šokoladas, citrinos žievelės — visa ruošima kitiems Velykų kėpsniams. Jie bus kepami rytoj ir poryt: plokštainiai, tortai, bobelės. Paukštiesios ir kiti mėšų kėpsniai bus kišami i didžiąją krosnį paskutinėm dienom prieš pat Velykas.

Didžiojo šeštadienio pasiruošimai

Didysis šeštadienis. Visi darbai užbaigti. Kiemo takeliai šviežiu smėliu nuberti. Klombo pakraščiais švyti balti akmenys, šviežiai nudažyti, tartum šypsos

Solistė Gina Čapkauskienė dainuoja Vasario 16-tos minėjime - koncerte Auditorium teatre, Čikagoje, vasario mėn. 20 d. Akompanuoja A. Kučūnas. Nuotr. V. Noreikos

žaliam audime. Valgomajam tiesiamas ilgas stalas. Balta lininė staltiesė, nukibusi ligi grindų, išrašyta žaliais pataisūnų vainikais: „Aleluja! Aleluja!“

Plačiašakis raguolis, išdidus, kerotas, stovi vidury stalo. Pasieny baltagalvės bobelės, lyg susigėdę prieš tą gražuolį, varvina liukro ašarėles. Margučiu puošni kašelė — vėlykinė pažiba. Cia rudas paršelis snaudžia primerkęs akis, tupi kalakutas, balta žąselė snape išikandus laiko margučį, pūspo kumpiai, raitosi dešros. Vienam gale stalo pasipūtęs ežiukas tupi samanose, kitam — avinėlis ganosi želmenyje.

Vėlykinis stalas laukia svečių

Šeiminkė iš tolo stebi stalą ir gėrisi juo. Priejus vienur marciniui, kitur šokoladinį ar „čigo-

Elena Kepalaitė Galaktika (bronzos)

nelio“ plokštainius pastumia, suspaudžia dargi „napoleonui“ vietą raguolio pakojoj padaro. Ir pora vazonėlių jaunučių tulpių žiedų, pačios išaugintų, Velykų stalui paruošų, įterpia, pastato.

Puošnus, kvapiais valgiais apkrautas stalas laukia svečių. Gausių, mylimų svečių. Dar ši vakarą parvažiuos iš Kauno gimnazistės ir išteklėjusios dukros su žentais, su vaikaičiais. Užpildys jie šeimos erdvius namus ir tuštins vėlykinį stalą. Ir kaimynai lankys, ir vyresni samdiniai, ilgiau Giedriuose tarnavę, užeis i „pakajus“, vaišinsis.

KATALIKŲ MOKYKLOSE DAUGIAU MOKYTOJŲ PASAULIEČIŲ

Pagal 1972 Catholic Almanac surinktus duomenis, praėjusiais mokslo metais JAV katalikų mokyklose dirbo 106,844 pasauliečiai mokytojai. Tuo būdu katalikų mokyklose pasauliečiai mokytojai sudarė 53,4%, pirmą kartą savo skaičiumi pralenkdami vienuolius mokytojus.

KOMPIUTERIU RUOSIA AKLIESIEMS RAŠTA

Massachusetts technologijos institutas Bostone pademonstravo, kaip, naudojantis kompiuteriu, momentaliai anglų tekstas yra perrašomas aklųjų raštu. Tas išradimas dar nepaleistas i rinką, yra studijų stadijoje.

• Vilniuje išleistas tapytojos Marijos Cvirkienės (Račiauskaitės, gim. 1912 m.) darbų „Reprodukcijos“ — pateikta 16 darbų. Dailės leidiny „Aldona Liūkutė“ supažindinama su žinomomis keramikės, Aldonos Liūkutės - Jusonienės kūryba.

Brolukas ir sesutė Nuotr. Birutės Balčiauskaitės

DUONA... SVIESTAS...

STEFANIJA STASIENĖ,

Kas tėvų neklauso, valgo duoną sausą, sako lietuviška patarlė. Šia patarlė paprastai tėvai įspėja vaikus, norėdami jiems priminti darbštumo svarbą ir tingėjimo nenaudą. Žinoma, šios patarlės prasmė gana plati ir gili, kaip ir visa mūsų liaudies išmintis gražių patarlių bei priekaištų formoje. Tačiau, nesigilinant i patarlės prasmę, kiekvienas žinome, kad sausa duona nekelia apetito, ne taip skani, kaip aptepta sviestu ir dažnai valgoma tik nieko geresnio neturint. Ir vaikas, gavęs sausos duonos riekelę, paprastai prašo mamytės kuo nors užtepti. Taigi kasdien valgome sviestu ar kuo kitu apteptą duoną, bet niekad niekam nekyla mintis: kas gi pirmas pradėjo duoną tepti sviestu? Gal klausimas juokingas ir, žinoma, nereikšmingas, tačiau jis atkreipė dviejų Amerikos mokslininkų dėmesį, kurie šia tema parašė gana įdomų referatą. Vermonto universiteto prof. istorikas dr. Samuel B. Hand ir jo kolega medicinos profesorius rašo, kad duoną aptepti sviestu pradėta tik 16 šimtmetyje.

Maistas, nešvara ir Koperniko idėja

Ir, štai, kaip tai įvyko. Garsusis astronomas ir fizikas Mikalojus Kopernikas kartą buvo vyskupo paskirtas vadovauti pilies gynybai, kuri buvo sukilusių riterių apgulta. Kadangi igula buvo iš visų pusių apsupta ir jokio kontakto su išore neturėjo, pilyje kilo maras. Buvo mėginta to laiko turimom priemonėm su liga kovoti, tačiau jokių rezultatų nesulaukta. Ir Kopernikas, kuris, nors ir mediciną Italijoje buvo studijavęs, taip pat nesurado jokių priemonių su pasireiškusiu maru kovoti. Bet jis pastebėjo vieną dalyką, kad vieni pilies gyventojai suserga maru, tuo tarpu kiti ne. Tad jam ir kilo mintis: geriau ieškoti šios ligos priežasties, negu susirgusius gydyti. Ir taip besekdamas ir betyrimėdamas pilies gyventojus, jis pastebėjo, jog sirgo tie, kurie daugiausia duonos valgė, o tie, kurie duonos atsisakė, nesirgo. Todėl dabar jis pradėjo labai atidžiai sekti, kaip duona gaminama ir patiekama pilyje esantiems kariams. Pasirodo, kad visas maistas būdavo paruošiamas pilies rūsyje. Iš čia ant tam tikrų padėklų jis buvo nešamas laiptais i viršų ir ten per eilę salių bei koridorių eidavo toliau, kol pasiekdavo pilies bokšte būdinius karius. Tad ir pasitaikydavo, kad duonos riekės benešant, jos nu-

krisdavo ant dulkių ir nešvarių grindų. Niekas i tai dėmesio nekreipdavo ir dažnai duoną su visom dulkiem ir kitais nešvarumais paduodavo kariams. Be to, žinoma, kad pilyje buvo laikomi ir gyvuliai, kurie esamą nešvarą dar padidindavo ir sudarydavo palankesnes sąlygas ligai plėstis. Kadangi duona tais laikais buvo juoda, tai prilipusių prie jos nešvarumų nesimatė. Todėl vienam iš pilies gyventojų kilo idėja koks nors šviešias mase ją aptepti, kad kariai, pastebėję prilipusių nešvarumus, galėtų visa tai nuo duonos nugramdyti. Kopernikui ta idėja labai patiko ir jis įsakė duoną iš visų pusių aptepti sviestu. Dabar kariais nebuvo sunku pastebėti ant duonos esančias dulkes ir jas nuvalyti. Maras, žinoma, praėjo.

Lietuvės studentės Birutės Balčiauskaitės foto aparatas paėmuo Mrs. Jacqueline Onassis, kalbarū bežegančių New Yorke.

Kreipkim dėmesį i mūsų tautos sveikatingumą

Ši apsaugos priemonė nepaprastai patiko Koperniko viršininkui didžiajam magistrui Adolfui Buttenadtu, kuris vėliau, keliaudamas per Europos kraštus ir matydamas baisias nehigienišką ano meto gyvenimo sąlygas, dažnai primindavo žmonėms pilies iverkį. Tokiu būdu daugelis Europos kraštų nuo to laiko savo kasdieninę duoną pradėjo aptepti sviestu. Tai daroma ir iki šios dienos, tik nėra aišku, kodėl sviestu dabar aptepama tik viena duonos riekės pusė.

O šio įdomaus pasakojimo švada sakyte sako, kad ir mums reikėtų pasekti Koperniką ir daugiau dėmesio kreipti i visų ligų ir negalavimų priežastis. Juk daugelis ligų, kankinančių civilizotą žmogų, yra sukomerintos ir supramonintos mitybos išdava, o kiek šiandien mūsų šeiminkės kreipia dėmesio i sveiką ir natūralų maistą? Ar ne per daug prirūstus žiūrime i pilną šių dienų chemikalų ir sintetinių medžiagų maistą, kurį be jokio dėmesio, lengvu būdu patiekiamo savo jaunesiems įvairių „papsu“ ar „vynerkų“ formoje? Tad kreipkite daugiau dėmesio i sveiką mitybą ir mūsų tautos sveikatingumą.

ATOMINIAI ŠIRDIES PLAKIMO REGULIATORIAI

Vieton išsiekvojančių elektros baterijų, išrastas būdas širdies plakimo reguliatoriams panaudoti atominius įtaisus. Veteranų ligoninė Buffalo mieste įteikė prašymą Atominės energijos komisijai leisti jai pirmą kartą panaudoti tokius atominus širdies plakimo reguliatorius dešimčiai pacientų.

MIRĖ CHOREOGRAFĖ

Rusų balerina - choreografė Br. Nižinska mirė Pacific Palisades, Calif., sulaukusi 81 m. amžiaus.

Nauja tyrinėtojo kelionė

Thor Heyerdahl, norvegų tyrinėtojas, kuris papiruso laivu perplaukė Atlantą per 57 dienas (ši kelionė rodoma „RA“ filme), dabar pareiškė Tel Avive, kad jis planuoja naują kelionę tokiu laivu, kokie asyru molinėse plytose yra nupiešti. Planuojamąją kelionę jis nori įrodyti galimybes ryšių dar prieš Kolumbo laikus tarp ankstyvųjų Artimųjų Rytų gyventojų ir Amerikos indėnų. Kaip žinoma, šis tyrinėtojas pagarsėjo savo kelione Kon Tiki keltu iš balsa medžio, kada jis nuo Peru buvo srovį nuneštas 4,300 mylių iki salos netoli Tahiti.